

OLAV

Alf Tore Hommedal, s. 3

Sankta Sunniva og Seljumennene
- legende og røyndom

Biskop Gerhard Goebel, s. 8

Preken ved 1000-årsfeiringen på Selja

Tanker om, s. 10

Demokrati i kirken?

Gunnel Vallquist om aktuell bok, s. 12

Nonner i nærbilde

Erik Os, s. 14

Om kirkens plass i helsevesenet

Da 'indeksen' falt, s. 16

Tredve år uten katolsk boksensur

Rolf Tofte på gjesteplass, s 19

Katolsk i hodet?

OLAV

Ingen tilfeldig oppfordring

En oppfordring nylig fra Paris' erkebiskop, kardinal Lustiger, nådde, som ventelig var, knapt frem til fotnoteplass i verdenspressen. Selv fant vi den som notis på tysk katolsk mark. Hva den gikk ut på? Kardinalen oppfordret islams religiøse ledere verden over til å ta avstand fra utstedte dødsdommer, fatwaer, mot meningsmotstandere, og til å avstå fra å utstede nye. (Det er blitt en del av dem etterhvert på verdensbasis - med Salman Rushdie som den mest prominente, men langt fra eneste!) Lustiger oppfordret videre sine islamske 'kolleger' til å ta avstand fra tanken om at 'hellig krig' er en Gud velbehagelig sak, og at den som gir sitt liv i slik krig, går rett til Paradisets herlighet.

Intet voldsomt nyhetssvangert i kardinal Lustigers oppfordringer, men kanskje bør man likevel stoppe opp og lytte litt ekstra fordi de kommer nettopp fra ham. Som franskmann følger han selvsagt med i den uhyggelige utviklingen i den tidligere franske kolonien Algerie: Den umiddelbare bakgrunn for hans utspill var de kaldblodige mordene på syv cisterciensermunker i mai og på biskop Claverier av Oran i august. Men den muslimske 'broderkrig' som raser i landet, og som har kostet titusener av menneskeliv de siste par årene, ligger selvsagt også bak kardinalens utspill.

Dog - her er flere momenter og lengre linjer. Med sin jødiske bakgrunn tilhører Lustiger et folk som mer enn de fleste har fått føle religiøs intoleranse og nådeløs nidkjærhet i Guds navn på kroppen. Og som kardinal hører han til lederne i en kirke som har korstog og kjetterbål - den kristne versjon av hellig krig - og annen blodig urett på samvittigheten, men også en kirke som har vist vilje til å innse sin skyld, sin ukjærlighet og sitt misbruk av Guds navn opp gjennom historien.

Det 2. Vatikankonsil var det store vannskille for katolsk holdning til annerledes tenkende og troende. Man reviderte - til dels ganske radikalt - tidligere standpunkter: Man beveget seg fra intoleranse og fordømmelse til positiv anerkjennelse av alt som er "godt og sant" i andre religioner, og bad om tilgivelse for ukristelig iver i tjenesten; f.eks. kvittet man seg med uttrykk som "de troløse jøder". Man tok med andre ord Bibelens ord om mennesket skapt i Guds bilde og evangeliets kjærlighetsbud på alvor. Det hører med i det hele at anger og forsoning er sentrale og forpliktende stikkord i det kirkelige program pave Johannes Paul har skissert for den katolske kirke frem mot år 2000.

Også innen islam tenkes tanker om toleranse - i tråd med det beste i islamsk historie og tradisjon. Men de tenkes langt fra ofte nok og høyt nok til å ta kampen opp med den høyrøstede intoleranse og ødeleggende vold mange av dagens islamske ledere - de aktive pådrivere som de tause tilskuere - er medskyldige i. De høyrøstede synes å ha glemt noe vesentlig: at nesten alle Koranens 'surer' priser Allah for hans barmhjertighet! Kardinal Lustigers oppfordring er et påkrevet forsøk på å ryste dem ut av glemselen.

La oss komme sammen!

Med støtte fra 23 andre prominente katolikker (en kardinal, seks biskoper og 16 presbiter, ordensfolk og legfolk) offentligjorde erkebiskop Bernardin av Chicago nylig et initiativ, "Catholic Common Ground Project", som tar sikte på å få slutt på den indre striden i den katolske kirke i USA, skriver *The Tablet*. Skal kirken i USA gå inn i det tredje årtusen som en håpets kirke som kan være en surdeig i amerikansk kultur,

eller som en kirke på defensiven, splittet av uenighet? spørres det i skriftet "Kalt til å være katolikk", som er en del av initiativet. "I tre årtier har vi vært splittet på grunn av ulike svar på Det 2. Vatikankonsil (-), mistenkeliggjøring og hatske utfall truer mange av kirkens mest aktive". En "ideologisk lakmus-test" rammer alle som yrer seg, og "folk presses til å innordne seg". Kirken må "revitaliseres" ved å hjelp av katolsk tradisjon og dagens "levende" kirke.

Det katolske USA bør omgående ta en rekke "presserende spørsmål" opp til bred og fri diskusjon, bl.a. religionsundervisningen, kvinners endrede rolle, kløften mellom kirkens seksuallære og mange troendes overbevisning, legfolks plass i ledelse og beslutningsprosesser, Roma og lokalkirkene etc. Et sett prinsipper for det videre arbeidet foreslås, bl.a. følgende: "Ingen enkelt gruppe og intet enkelt synspunkt innen kirken har monopol på sannheten."

Alf Tore Hommedal:

Sankta Sunniva og Seljumennene - legende og røyndom

3

Tusenårsmarkeringa for kyrkja i Noreg vart i fjor innleidd på Moster. I år er det Selja sin tur til å feira dette jubileet. I tusen år skal St. Sunniva og seljumennene - helgenane frå Selja - ha vore del av kyrkja i Noreg. Legenda om desse fyrste norske helgenane byggjer sannsynlegvis berre delvis på historiske hendingar. Men samtidig representerte dei ein røyndom både for menneska i mellomalderen og for mange i dag.

Vi kan i år feira at øya Selja i Nordfjord har vore kristen helgenstad i 1000 år. Etter legenda er det gått eitt årtusen sidan kong Olav Tryggvason i 996 på denne øya oppdaga menneskerestane eller relikviane av den irske kongsdottera Sunniva og fylgjet hennar. Desse kristne flyktningane skal ha lide martyrdøden på Selja om lag midt på 900-talet. Relikviefunna gav grunnlag for framveksten av Selja som ein av dei mest sentrale heilagdomane for kyrkja i Noreg i mellomalderen, med etableringa av eit helgenanlegg som gav valfart til øya like fram mot reformasjonen - og kanskje lenger. Ved heilagdomen vart om lag 1100 også eit av dei fyrste norske klosteranlegga etablert; eit benediktinarkloster vigd den engelske martyren St. Albanus. Både helgen- og klosteranlegget kan vi framleis sjå ruinar av på øya. Dessutan fungerte Selja på slutten av 1000-talet som det fyrste bispesetet for Vestlandet. Heilagdomen på Selja omfattar såleis både eit helgenanlegg, eit klosteranlegg og eit bispese-

te. Av desse er det helgenanlegget vi her skal konsentrera oss om.

Etter at sjølve Sunniva-relikviane i 1170 vart overførte til Bergen, dit bispesetet alt tidlegare var flytta, kom også denne byen til å bli sentral for utviklinga av helgenkulten. Sunniva vart ikkje berre "bergensium patrona" - verje for bergensarane - men er også omtala som "patrona noruegie" - Noregs verje. Frå Selja og Bergen spreidde kulten seg over heile Noreg og Norden. I seinmellomalderen vart St. Sunniva og seljumennene æra alt frå Skálholt på Island i vest til Åbo i Finland i aust, og frå Lebesby i Finnmark i nord til Stralsund i Tyskland i sør.

Legenda om dei heilage på Selja

Det er altså gått tusen år sidan kyrkja i Noreg gjennom relikviefunna på Selja skal ha fått sine fyrste eigne helgenar. Dette skal ha skjedd fleire tiår før etableringa av dei andre norske hovudhelgenane; St. Olav i Trøndelag og St. Hallvard på Austlandet. Festdagen for dei heilage på Selja - Seljumannamesse - var lagt til 8. juli og forklarar såleis at det akkurat var no i juli at tusenårsjubileet vart markert.

Den eldste versjonen av helgenforteljinga er overlevert i «Acta sanctorum in Selio» eller «Legenda om dei heilage på Selja», gjengjeven m.a. i «Breviarium Nidrosiense». Denne kyrkjas offisielle versjon av hendingane er sannsynlegvis ført i pennen i samband med

translasjonen eller overføringa av Sunniva-relikviane til Bergen i 1170. Relikviane av Seljumennene - fylgjet til St. Sunniva - vart verande på Selja også etter dette og gav grunnlaget for vidare kult også ved den opphavlege helgenstaden. Vi høyrer i legenda om den unge, kristne Sunniva som saman med eit fylgje av kvinner og menn valde å forlate riket sitt i Irland etter at heidne friarar hadde herja der. Flyktningane sette til havs i tre båtar utan segl, årer eller ror, for Gud skulle føra dei til ei tryggare hamn. Dei dreiv i land ved norskeskysten, der ein av båtane strandda på Kinn i Nordfjord og to på Selja. Her levde dei fromme irane til dei heidne nordmennene kom for å straffa framandfolket som urettvis var blitt skulda for å stela sauer. Då samlast dei kristne i ein heller på øya og ba om Guds vern mot heidningane. Dei vart bønnehørde, og fjellet rasa ned over martyrane. Snart skjedd det merkelege ting på Selja. Mellom anna såg folk undarlege lyssøyler over øya. Det var dette som førte til at kong Olav Tryggvason vart gjort merksam på staden og oppdaga heilagdomen. Kongen og fylgjet hans såg at det hadde gått eit steinras på vestsida av øya. I rasmassane oppe ved ein stor heller låg det søtleg angande menneskebein, og inne i sjølve helleren låg den døde Sunniva like heil og fin - mest som om ho sov. Kongen fekk oppført ei kyrkje på øya. Der vart dei dyrebare relikviane oppbevarte.

Etter legenda skal dette ha skjedd alt året etter at kong Olav var komen til Noreg og frå Moster hadde sett i gang kristningsverket sitt. Når vi veit kor sentralt kulten rundt helgenar stod i forkynninga og det liturgiske livet for kyrkja i mellomalderen, er det klart at ei tidleg etablering av ein kult rundt heimlege helgenar ville vera ein styrke for utviklinga av kyrkja i Noreg. For Olav Tryggvason og medhjelparane hans,

Alf H. Hommedal - frå St.Paul menighet i Bergen - er magister i arkeologi og har gjennom Noregs Forskningsråd arbeidd med arkeologiske utgravingar ved mellomalderanlegget på Selja. Han er forskar ved Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU).

Franske protester mot pavebesøk

Den 19.-22 september besøker pave Johannes Paul II Frankrike. Landet markerer i år at det er 1500 år siden frankerkongen Klodvig lot seg døpe i katedralen i Reims, en hendelse som har fått status som 'landets dåp'. Grupper av franske katolikker på ytterste venstre fløy protesterer mot pavens besøk og mener offentlige midler ikke bør brukes i forbindelse med pavebesøket. "Om

paven ønsker å feire messe i Tours, er det en privatsak," heter det. Videre mener aksjonsgruppen mot pavebesøket at "paven påtvinger folk en uakseptabel moralsk orden: nekter retten til abort og sier nei til prevensjon og til homofilt samliv". Mange franske katolikker, ikke bare på ytterste venstre fløy, reagerte negativt da biskop Jaques Gaillot av Evreux for halvannet år siden ble fratatt sit bispedømme; Gaillot oppfordret bl.a. til mer toleranse fra kirken

side overfor homofile og til å tillate bruk av kondomer i kampen mot AIDS. Han gikk også inn for kvinnelige prester.

Ifølge den katolske dagsavisen *La Croix* har dessuten flere hundre katolikker bedt om å bli "av-døpt" i protest mot besøket. Mange av landets biskoper er blitt enige om å respektere ønsket til dem som ikke lenger ønsker å være katolikker: Navnene vil bli strøket av dåpsregistrene. Noen "av-døpning" finnes ikke i den katolske kirke.

4

som akkurat hadde denne etableringa av kyrkja for auga, må relikviefunna på Selja såleis ha kome som "manna frå himmelen" - dersom dei då ikkje sjølve hadde ein finger med i spelet. Men uansett om det no var Guds eller Olavs finger som var inne i biletet på Selja - eller kanskje begge - vart altså helgenane frå øya sentrale ved etableringa av kristendomen og kyrkja her i landet. Gjennom dei heilage frå Selja kunne den unge norske kyrkja heimleggjere den nye religionen for nordmennene. Kristendomen vart gjennom Selja-relikviane «grunnfesta» i norsk jord.

Seinare i mellomalderen veit vi at helleren der funna vart gjort, fungerte som eit kapell. Det er på denne bakgrunnen Sigrid Undset ein gong har kalla Sunnivahelleren for «det ældste kirkehvelv som vi har tilbake her i landet». Andre har jamført helleren med ei «livmor» som fødte kyrkja i Noreg. Framfor denne helleren, heilt uti havgapet ved Stad, vaks det på 1000- og 1100-talet fram eit helgenanlegg med ein liten kyrkjebygning oppå ein stor steinterasse. På flaten nedafor helgenanlegget vart benediktinarklosteret på Selja bygd.

Fantasiprodukt eller historisk hending ?

I kva grad gjev dei skriftlege mellomalderforteljingane eit rett bilete av det som skjedde på Selja ? Kva veit vi om bakgrunnen for og den tidlege utviklinga av helgenstaden på øya ? Og kva betydning fekk helgenane for Bergen og Vestlandet i mellomalderen ?

Fleire forsøk på tolkingar av legenda om St. Sunniva og seljumennene har vore gjort. Oppfattingane har variert alt frå at legenda gjev att ei historisk hending til at heile historia om dei heilage er eit fantasiprodukt, skapt ut frå behovet for ein helgentradisjon innan den

tidlege norske kyrkja. I mellom desse to ytterpunkta har det i debatten vore hevda at legenda kunne ha utgangspunkt i at irske einbuarmunkar har halde til på øya. Det har også vore hevda at eventuelle funn kan stamma frå ein førhistorisk buplass, ved helleren. Den legenda vi kjenner er nok i alle høve tilpassa kyrkjas syn på legendelitteratur og er dermed neppe sann - i vår forstand av ordet - i alle detaljar. Legenda er då også tydeleg påverka av den tyske legenda om St. Ursula og dei 11000 jomfruene i Köln. Men sanningsspørsmålet var for så vidt heller ikkje det vesentlege ved kyrkjas helgenforteljingar. Ei legende skulle formidla eit føredøme på eit kristent liv. Det var som eit slikt ideal St. Sunniva og seljumennene hadde si viktigaste oppgåve. For menneska i mellomalderen, og også for mange i vår tid, er såleis St. Sunniva og seljumennene uansett ein røyndom - som eit religiøst føredøme.

Historikaren Arne Odd Johnsen diskuterer legenda i artikkelen "Når slo Sunnivakulten igjennom ?" frå 1968. Han konkluderer her med at St. Sunniva må vera skapt i fyrste del av 1100-talet ut frå ei eldre legende som opphavleg berre omfatta seljumennene. Johnsen sine tankar har seinare vore oppe til diskusjon, men det står framleis fast at St. Sunniva neppe var del av den opphavlege legenda. Det er i denne samanhengen interessant å leggja merke til at den store steinterrassen vi framleis ser som del av helgenanlegget på Selja, etter alt å døma er oppført på same tid som utkrystalliseringa av St. Sunniva må ha skjedd, altså på 1100-talet. Det er dermed naturleg å rekna med at det er ein samheng mellom utbygginga av dette store terrasseanlegget og utkrystalliseringa av Sunniva som hovudfigur innan helgenkulten. Sannsynlegvis har utbygginga av steinterrassen inngått som ein del av under-

bygginga av den personifiserte Sunniva. Sjølv om det var meininga at Sunniva skulle overførast til Bergen, var det trass alt på Selja legitimeringa av helgenen måtte skje. Translasjonen eller overføringa kunne fyrst gjennomførast etter at Sunnivafiguren uløyselig var blitt knytt til seljumannakulten. Terrasseanlegget på Selja kan altså ha inngått som ei viktig brikke i underbygginga av det nye i kulten. Dessutan ville anlegget for all ettertid bli ståande som eit monument over det alle visste var martyrstaden for helgenen og opphavsstaden for kulten. At Selja var eit viktig pilegrims mål og religiøst senter også etter 1170, vitnar framleis ruinane av klosterbygningane oppførte på 12-1300 talet om.

Det synest såleis som om St. Sunniva er skapt ut av legenda og neppe har eksistert som historisk person. Likevel kan vi ikkje sjå bort frå at oppfatninga av dei heilage på Selja - seljumennene - byggja på konkrete funn på øya, kanskje gjorde av kong Olav Tryggvason eller på hans tid. Ut frå arkeologiske keramikk-funn framfor Sunnivahelleren veit vi no at folk heldt til ved helleren alt i perioden mellom ca. 200 og 570 e. Kr., altså i yngre romartid og folkevandringstid og om lag 400 år før St. Sunniva og seljumennene skal ha kome til øya. Jarnalderbusetnaden er av ein tilsvarande karakter som vi på same tid finn i andre hellerar i området, med sesongmessig tilhald i periodar av fiske og fangst. Det er også funne menneskebein i tilknytning til slike forhistoriske heller-busetnader. Det er dermed ikkje så utenkjeleg at det også har lege tilsvarande menneskebein ved helleren på Selja, og at det er funnet av slike beinrestar som har danna grunnlaget for relikviane. Kombinert med den sentrale plasseringa Selja har, i skipsleia og like sør for det farefulle Stad-havet, kan funna såleis ha vore eit godt utgangs-

Råd fra en protestant: pavebesøk med enklere profil?

“Jeg er med i den nasjonale komitéen i forbindelse med Klodvig-jubileet, fordi jeg mener det er viktig at protestantene er med i denne sammenheng,” sa Jaques Stuart, leder for Den protestantiske føderasjon i Frankrike, i et intervju med avisen *Le Monde* i sommer. “Det forhindrer ikke at jeg spør meg selv om de dypere intensjoner bak markeringen. Hvorfor gjøre kong Klodvigs personlige konversjon til selve fundamentet

for vår nasjonale identitet?”

Om det kommende pavebesøket sier Stewart at han gjerne så “mer anledning til møter med representanter for andre konfesjoner .(-) Jeg skjønner tidspresset for den aldrende pave, som er svekket av de mange slag han så tappert har kjempet. Men jeg beklager at hans reiser i stigende grad er offentlige manifestasjoner hvor man kun hører én stemme, og alle former for samtale og lytting utelukkes. Selvsagt må vi ikke glemme at denne pave er en stor åndelig

hyrde og misjonær. Men det inntrykk av svakhet han gir i dag, viser oss et trett menneske, og ikke den evangelisk sårbarhet hos en som kommer med tomme hender for å lytte. Johannes Paul II kjører fortsatt rundt i sin “papamobil” bak skuddsikre ruter. Det er ikke slik en Jesu Kristi apostel når frem til dagens mennesker,” mener Stewart. Som ønsker at den katolske kirke gikk inn for “litt mer enkelhet”. Og som undrer om “møtingspunktet muligens er nådd for slike store, religiøse manifestasjoner”?

Selja - med tårnet til St. Albanus-klosteret og midt i bildet steinterassen der pilegrimskyrkja låg: opp i fjellet frå den er Sunniva-helleren. Foto: Svein Oppegaard.

punkt for eit sentrum i den tidlege kristningsprosessen av Vest-Noreg.

Irsk kontakt ?

Men korleis forklara legendas framheving av Irland ? Vi må fyrst understreka at det på Selja ikkje er påvist noko arkeologisk materiale som syner til ein slik irsk kontakt. Ved helleren kan ei jordpåfylling tyda på at folk heldt til der også i yngre jernalder. Men vi har i det arkeologiske materialet korkje grunnlag for å knyta denne arkiviteten til seljumennene eller til Olav Tryggvason.

Kontakten mellom Noreg og dei britiske øyane er godt dokumentert i vikingtid både gjennom skriftlege kjelder og arkeologiske funn. Vi veit også at tradisjonen om såkalla papar - irske einebuarmunkar som søkte ut til einsame stader - var kjent i den norrøne litte-

raturen. Det skal ha vore papar på Island då nordmennene kom dit på slutten av 800-talet, og tradisjonen om slike irske einebuarmunkar kan også ha vore kjent i Noreg i tidleg mellomalder. Vi kan ikkje heilt sjå bort frå at papane har fylgt havstraumane og også nådd norskekysten og Selja. Likevel er det likså sannsynleg at den irske tilknyttinga er bygd på den idemessige kjennskapen nordmennene hadde til irsk helgentradisjon og klostervesen, og såleis er reint litterær. Tanken om det irske innslaget på Selja kan dermed like gjerne ha oppstått gjennom nordmenns ferder i vesterveg som ved irske ferder mot aust.

Sjølv om vi ikkje heilt kan sjå vekk frå at folk frå Irland verkeleg har halde til på Selja, er ei likså sannsynleg forklaring at relikviefunna stammar frå ein

førhistorisk buplass. Funna er så sette i samband med den generelle kjennskapen ein har hatt til papar og irsk klostervesen. Dette har igjen gjeve grunnlag for framveksten av legenda.

Rikssamlinga og kristninga

Lat oss på denne bakgrunnen venda tilbake til Olav Tryggvason og minne om måla kongen har hatt for augo då han kom til Noreg; vinninga av kongedømet og kristninga av landet. Gjennomføringa av religionsskiftet gjekk parallelt med rikssamlinga. Kongemakta spela den sentrale rolla i denne prosessen.

Vi skal i denne samanhengen leggja merke til at kristningskongane Håkon den gode, Olav Tryggvason og Olav Haraldsson kom frå det angelsaksiske England då dei vende heim for å overta kongemakta. Dei britiske historikarane David Rollason og Barbara Crawford har synt korleis det kongelege dynastiet i Wessex akkurat på denne tida brukte relikviar som eit middel i forsøka sine på å samle heile England under sitt styre. Helgenkulten blei trekt direkte inn som eit verkemiddel for å få kontroll over eit område. Dette er noko dei norske kongemna og miljøa rundt dei må ha vore klar over då dei vende heim. Dei må altså til fulle ha vore innforstått med kva rolle relikviar kunne spela innan det religiøse livet i eit kristent land og i dei politiske måla for ein kristent konge.

I denne situasjonen må altså eventuelle relikviefunn på Selja ha kome som “manna frå himmelen”, enten ein ved etableringa av helgenstaden bygde på konkrete funn - og då sannsynlegvis frå eldre jernalder - eller på ein tradisjon om heilagmenn som hadde halde til på staden. Ein fekk ein kultstad som gav eigne relikviar, noko det i etableringsfasa for kyrkja må ha vore eit stort behov for. Staden ville også danne

Stans nedfrysingen av befruktede menneskelige egg!

Paven har appellert til leger og forskere verden over om å stanse nedfrysningen av befruktede menneskelige egg. De mange tusen dypfryste befruktede menneskelige egg har fundamentale menneskelige rettigheter og må derfor også juridisk behandles som mennesker, som personer, sa paven nylig til et internasjonalt symposium i Roma for jurister. Symposiets tema var vern om livet. Paven gjentok kirkens forbud mot kunstig befruktning. KNA

Nok en Europa-synode?

Pave Johannes Paul II har planer om å innkalle til den annen bispesynode for Europa. Møtet vil få en økumenisk karakter, men når det vil finne sted, er ikke fastsatt ennå, ifølge Vatikanets pressetalsmann Joaquin Navarro-Valls. Den første Europa-synode fant sted i Vatikanet i 1991. KNA

En himmel over livet

"Kva kan kyrkja lære av suksessen til Svein Tindberg med vangeliyet etter Markus?" spør redaktøren for "Syn og Segn", Jan Inge Sørbo. Sørbo, som er amanuensis i litteratur ved Høgskolen i Volda og kulturjournalist i Stavanger Aftenblad. Og gir selv svaret: At måten å møte folks religiøse behov på "ikkje er å rive ned altertavla og

6

grunnlag for ein kult som kunne ta opp konkurransen med kultstader knytte til den eldre religionen. Ut frå ein slik synsmåte må Selja altså ha vore yttarst viktig for kongemakta ikkje berre som eit religiøst senter, men også som eit middel i rikssamlingsprosessen.

Same kva som var utgangspunktet for hendingane på Selja, vart helgenstaden altså viktig for den tidlege kyrkja i Noreg. Uansett kva den historiske sanninga om St. Sunniva og seljumennene er, står det fast at det på Selja vart oppført eit mektig helgenanlegg til deira ære. Likeins at relikviane av Sunniva i 1170 vart overførte til Bergen og skrinsett på høgaltaret i Store Kristkyrkja eller domkyrkja på det noverande Bergenhus. Og uansett kva som vart overført - om dette verkeleg var levningane av ei heilag irsk kongsdotter eller berre beinrestar oppfatta som hennar - har desse levningane for bergensarane og nordmennene elles vore dei reelle Sunniva-relikviane i over 350 år, like fram til reformasjonen i 1536. Gjennom mesteparten av mellomalderen var St. Sunniva og helgenskrinet hennar ein røyndom for bergensarane og vestlendingane. Det same var relikviane av seljumennene, som vart verande på Selja og danna grunnlaget for vidare helgenkult også der. Så seint som i 1811 låg det såleis i dei samanrasa ruinmassane ved Sunnivahelleren innstykke «en stor Mengde, af Fyrrepinde raat tildannede Kors». Desse furukrossane kan neppe oppfattast som anna enn votivgaver frå ein helgenkult som har levd langt inn i etter-reformatorisk tid. På Vestlandet har også Sunniva-avleidde namn som «Synnøve» og «Synva» vore populære like opp mot vår eiga tid.

St. Sunniva - «bergensium patrona»

Vi har lett for å gløyma det preget St. Sunniva må ha sett på Bergen og Bergen bispedøme i mellomalderen. Når vi

St. Sunniva - detalj frå eit måleri frå Granvin kytkje (truleg frå 1480-åra) der ho er avbilda saman med Heilag Olav, slik ein ofte finn på alterskap frå seinmellomalderen.

tenkjer på Nidaros eller Trondheim i mellomalderen, fell tankane lett på St. Olav - helgenkongen som fall i slaget på Stiklestad i 1030. Byen og St. Olav er uløyseleg knytte til einannan - også i dag. Likeins kjenner dei fleste i Oslo til St. Hallvard, som dessutan er å sjå i byvåpenet for hovudstaden. Derimot er det neppe mange som får assosiasjonar til St. Sunniva når dei tenkjer på mellomalderbyen Bergen, og heller ikkje i dag er det lett å få auga på vernehelgenen for byen. St. Sunniva er for ein stor del gløymd i den byen og den landsdelen som tidlegare æra henne som sin særskilte vernehelgen. Det er såleis karakteristisk at all markering av det noverande jubileet skjer i regi av Selje

kommune, medan Bergen by knapt nok har registrert at vernehelgenen for byen er tusen år!

St. Sunniva må ha sett eit sterkt preg på mellomalderbyen Bergen. Allereie etter få år søkte pilegrimar helgenskrinet hennar, og tidleg viste helgenen seg som rett vernar for byen: Både ved bybrannen i 1170/71 og i 1198 måtte elden vika då Sunniva-skrinet vart boren mot han! Medvitet om det klenodiet byen og bispedømet hadde i si varetekt må ha vore sterkt i Bergen i mellomalderen. St. Sunniva må ha spela ei viktigare rolle i bylivet enn det vi til vanleg tenkjer oss, både for dei fastbuande og dei tilreisande. Alle i byen visste at i Kristkyrkja stod Bergen sin store heilagdom og stoltheit: Sunniva-skrinet. Det vart t.d. etter kvart naturleg for ein del av dei nordlendingane som vitja Bergen å skaffa kyrkja si heime ei biletframstilling av den helgenen dei kjende så godt frå byen, og frå martyrstaden på Selja som dei passerte og kanskje vitja på vegen til eller frå Bergen. Mange av desse Sunniva-framstillingane er framleis bevarte. Likeins tok hanseatane kjennskapet til Bergens vernehelgen med seg attende til Tyskland.

For menneska i mellomalderen var såleis St. Sunniva og seljumennene ein røyndom, same kva som danna utgangspunktet for legenda. Lat oss difor seia med kunsthistorikaren Einar Lexow, som i ein avisartikkel i Bergens Tidende i 1922 tok til orde for at Bergen skulle henta fram att vernehelgenen sin: "Man skal ikke uten videre avvise alle tradisjoner av denne art, fordi om man ikke lenger eier middelalderens naive tro paa underet." Lat oss sleppa undringa til: St. Sunniva og seljumennene er både legende og røyndom.

Stopp for offisielle valfarter til Medjugorje

Menigheter og bispedømmer får ikke lenger arrangere valfarter til Medjugorje i Eks-Jugoslavia, heter det i en skrivelse fra Troskongregasjonen i Roma. Pilgrimsferder til stedet for de angivelige Maria-åpenbaringer strider mot en erklæring fra biskopene i Eks-Jugoslavia: Allerede i april 1990 understreket de at det ikke lot seg bekrefte at det virkelig dreier seg om overnaturlige åpenbaringer i Medjugorje.

CHRIST I DER GEGENWART

Mest troverdig

Mens den katolske kirke - ifølge meningsmålinger - taper i anseelse i mange land rundt om i verden, mener hele 80 prosent av Brasils befolkning at nettopp den katolske kirke er den mest troverdige institusjonen i det brasilianske samfunn.

CHRIST IN DER GEGENWART

arrangere diskotek i kyrkja. Tvert om. La folk møte Bibelen direkte.

Kyrkja bør riste vekk det uvesentlege og kome ned til essensen. Vi har alle behov for tekstar som talar nakent om dei store spørsmåla i tilværet. Sjølv om vi verken føler oss moralske eller prektige, har vi behov for ein himmel over livet vårt."

SUNNMØRSPOSTEN

Gjendikting av Sunniva- legenda - ved Alf Tore Hommedal:

*«Då far min kongen døydde,
kom heidne vikingar på friarferd for slik
å vinna riket der eg no bar dronningnamnet.
Men Gud skal vera festarmannen min
og ingen annan - og særleg ingen heidning -
skal eiga meg i denne verda.*

Dei herja vilt, dei heidne.

*Då reiste eg frå odelsjorda mi
for slik å tena Gud, i lag med menn og kvinner
som trufaste si dronning var.
I båtar drog vi, utan segl og årer.
For Gud skal vera styringsmann og
føra oss til trygg ei hamn.*

*Vi levde godt på Selja
og tente Gud med glede i vår fattigdom.*

*Men heidne nordmenn fatta ei den rikdom
som eit framand folk kan bera.
Og attpåtil: Dei ville krenka oss med vald!
Då i sin nåde Gud oss verna ville.
Han gav oss martyrgrav i dette rom.*

*Slik vart vi sæd for trua her i landet.
Kan større lukke tenkjast enn slik martyrdom?»*

De eneste bevarte relikviene fra Selja er i St.Magnus-kirke, Lillestrøm, i et sidealter som opprinnelig stod i den katolske dronning Josephines kapell på Slottet i Oslo. Alterstenen fra klosteret på Hovedøya var muret inn i alteret, men relikviene, som en katolsk altersten alltid inneholder, var borte. I 1859 ga dronningen alteret til St.Olav kirke (innviet 1856), det ble plassert til venstre for kordøren som Mariaalter. 14. juli 1859 "nedlegger den apostoliske vikar noen relikvier (St. Sunniva og Johannes Døperen) i den inntil da åpne martyrgreven til alterstenen fra Hovedøen. Relikviene (-) var funnet i en altersten fra gamle Eftelot kirke og var av Historisk Museum overlatt til St.Olavs kirke", skriver Johs. J. Duin i boken *Streiftog i norsk kirkehistorie*. St.Olav Forlag, 1984.

Sunniva, Selja og Sigrid Undset

"Kyrkja fekk mange martyrar og helgenar, men det særmerkte ved Heilag Olav og Sunniva var at dei ikkje vart tekne av dage av ukjende fiendar, men av oss vanlege nordmenn. Bondehæren tok seg av kongen på Stiklestad medan arge bønder sette ut frå Selja av di dei hadde mistanke om at framandfolket hadde teke smale og andre husdyr som gjekk på beiting," skrev Vårt Lands *Bjarte Botnen* i forbindelse med 1000-årsmarkeringen på Selja. Og noterte videre: "Når Sunniva vart slik ein folkekjær helgen, må det delvis vere ein konsekvens av dårleg samvit - forsterka av at ho skulle drepast berre få år før landet vart kristna. Kristninga møtte motstand, men det gjorde og reformasjonen som for meir enn 500 år sidan ville ta Sunniva og dei heilage frå oss. Det lukkast ikkje, saga om kongsdøtrene hadde eit godt tak på kyrkjelydane vest ved havet.

Og det er ei sterk soge, som i motsetnad til mykje anna er lett å forstå. Men er ho sann? Vi vil ho skal vere sann. Men ikkje alle er like oppglødd ved tanken på at vårt fedreland har ei katolsk fortid. Sist det var jubileum på Selja kom det saman med konge og anna vyrde folk ein katolsk biskop. Då vart sognepresten så harm at han stengde seg inne og drog rullegardinene godt ned. Kan hende hadde han like stor otte for sauene sine som grunneigarane hadde den stutte tida då Selja hadde irsk vitjing?" undrer Botnen og tilføyer: "Seinare har Sigrid Undset og den sunnfjordske katolikk, Gøsta af Geijerstam, hatt planar om å bygge Selja ut til eit katolsk senter. Det utløyste den gong stort spetakkel," skriver Botnen.

Dette siste både stemmer og stemmer ikke. I den utførlige dokumentasjonen *Sigrid Undset. Liv og meninger* (Gyldendal 1970) skriver *Borghild Krane* følgende om etterspillet etter besøket på Selja sommeren 1926: "Så godt likte

hun seg på Selja at hun ønsket å erverve en tomt der for et sommerhus. Dette førte til en ganske merkelig historie. Gjennom sin advokat, Eilif Moe på Lillehammer, og med hjelp av Gøsta af Geijerstam fant hun en passende tomt, men da grunnen hørte inn under stedets prestegård måtte presten, herredsstyret og departementet i tilfelle godkjenne planen. Presten syntes i første omgang positivt innstillet, men saken vakte oppsikt, ble omtalt i lokalpressen, og da den kom til herredsstyret, ble konsesjon nektet. Man ville ikke risikere å få et sentrum for katolsk propaganda på Selje. Et rykte ville vite at det var et kloster som her skulle bygges, ikke et vanlig sommersted.

Både Gøsta af Geijerstam og høyesterettsadvokat Moe rykket ut i avisene med beriktigelser (Aftenposten 25.1 og 4.2.28) og forsikret at Sigrid Undset hadde ingen propagandahensikter med sitt ønske om tomt på Selje. Men planen falt i alle fall bort. Den lokale motstand må sees som et utslag av den da herskende frykt for en 'katolsk fare' i Norge," skriver *Borghild Krane*.

I dag synes denne frykten lykkeligvis å ha lagt seg både på Selja og ellers i landet. Under 1000-årsmarkeringen nå i juli hersket det økumenisk fred og fordragelighet og glede på Selja, helt i tråd med *Bjarte Botnens* sluttavsnitt i det nevnte oppslaget i Vårt Land: "Men kan vi ikkje no, meir enn 1000 år etter at ho vart mottaken med sverd, samlast om å halde fred ved møyas minne på ei øy der naturen selv syter for uver så det rekk?"

Selv naturen lot til å følge Botnens oppfordring: "Arrangementet, som var totalt avhengig av veiret, hadde verkeleg veirgudane på si side. Men det skulle kanskje berre mangle med så mange geistlege til stades," rapporterte *Måløy-bladet Fjordenes Tidende* post festum.

Paven: Jesus var enebarn

Jesus var enebarn, fastslo pave Johannes Paul i en uttalelse nylig. Han setter dermed strek for en diskusjon som lenge har pågått mellom katolske teologer. Jesu søsken nevnes flere steder både hos Markus og Matteus, men ifølge paven ble betegnelsen 'søsken' brukt for vårt 'saøskenbarn' som hverken finnes på arameisk eller hebraisk. Bibelen omtaler også Jesus som "Marias første-

fødte", og "i jødisk lov betyr 'førstefødt' en kvinnes første barn uavhengig om hun fødte flere eller ikke", sier paven.

Dogmet om Marias evige jomfruelighet ble først formulert på kirkemøtet i Efesus 431, og mange har derfor ment at denne forestillingen først er kommet inn i kristen tro noen hundre år etter Jesu fødsel. Paven på sin side hevder at Maria helt siden urkirken er blitt oppfattet som evig jomfru.

Grunnlagt for 1950 år siden av Paulus og Barnabas: kirken på Kypros

Den gresk-ortodokse kirke på Kypros feirer sitt 1950-årsjubileum. Ifølge Apostlenes gjerninger drog Paulus og Barnabas på sin første misjonsreise fra Antiokia (i dag Antakya i Tyrkia) via Salamis (i dag Famagusta på Kypros) til Paphos (sentrum for antikkens Kypros). De jøde-kristne menighetene som ble grunnlagt på disse to stedene, anses som urcellene for kirken på Kypros.

8 Biskop Gerhard Goebel: Preken ved 1000-årsfeiring på

Den 8. juli i år ble Seljumannamessen feiret i Sunniva-kapellet under hulen på Selja i forbindelse med 1000-årsfeiringen. Et par hundre mennesker hadde besteget klosterplatået og vaglet seg på fjellsiden rundt, som på et fuglefjell, eller funnet plass innenfor kapellruinene. Vi gjengir biskop Gerhard Goebels preken, lesninger og evangelium var fra Olsokmessen.

I var felles trosbekjennelse heter det at vi tror på én Kirke, og derefter har vi en setning der det heter: Jeg tror på de helliges samfunn. Ordet 'samfunn' har aldri hatt en større plass i vårt hverdagsliv enn i dag. Kanskje har man aldri vært så samfunnsorientert som i vår tid. Og allikevel tror jeg at man aldri har stått så uforstående overfor begrepet "de helliges samfunn". Denne trosartikelen er på en måte en utdypelse av den foregående. Hva er Kirken annet enn forsamlingen av de hellige? De helliges samfunn, det er Kirken! Det er Kirken på vandring her på jorden, Kirken på vei mot fullendelsen og Kirken, delaktig i Jesu påskeseier; mennesker som har levd sitt liv i forening med Jesus Kristus og derfor tar del i Guds herlighet.

Når vi taler om helgener, så mener vi alle de kvinner og menn hvis liv er fullendt med Kristus i Gud: Om det nå er den tallrike skare av kvinner og menn som takket være Guds nåde og Jesu Kristi fortjeneste på korset har nådd frem til den personlige fullendelsen; eller om det er de kvinner og menn som Kirken offisielt har helligkåret, det vil si mennesker hvis liv Kirken har gransket nøye og funnet at de har gitt en eksemplarisk tolkning av evangeliet, mennesker som på grunn av den forbilledlige måten de har etterfulgt Kristus på, har fått

symbolverdi for oss.

En slik person var Sunniva. Ved innføringen av kristendommen i de forskjellige land for 1000 - 1200 år siden ble misjonærene klar over at vi trengte mer enn ordets forkynnelser. Vi trenger symboler, vi trenger tegn som konkretiserer evangeliets budskap for oss. En slik konkretisering av virkningen av Guds nåde og evangeliets seier i et menneske finner vi her på Vestlandet i den hellige Sunnivas skikkelse. Hun var kongedatter, et menneske som i kraft av sin fødsel stod høyt hevet over almuen. Hun hadde sagt ja til det kristne budskap, ikke bare ved den ytre bekjennelsen. Nei, hun gikk helt inn i Jesu Kristi etterfølgelse med hele sin eksistens. Hun hadde viet seg helt og holdent til Kristus, han skulle være hennes brudgom. Ham ville hun følge til tross for den lysende fremtid som lå foran henne. Hun var lydør overfor Guds ord, fast bestemt på å følge ham som hadde kalt henne til sin særlige etterfølgelse, og hun er dermed et stort forbilde for oss alle. Da hun så sitt kristne kall truet, tok hun konsekvensen og drog ut i det ukjente. Den kjensgjerning at mange fulgte henne, legenden taler om tre skip, er et tegn på at Sunniva var avholdt, at hun praktiserte de kristne dyder, ikke minst nestekjærlighetens bud.

Selv om hellighet er en gave fra Gud, krever den vår medvirkning. Bare det menneske som er helt åpent overfor Guds kall, overfor hans nåde, kan bli en helgen. Sta. Sunniva er et symbol på dette overfor sine samtidige og overfor oss.

Karmelsøstrene i Tromsø har laget denne Sunniva - messehagelen som jeg bærer, og som har et brodert kors og en krone på ryggen. Også dette er symbolsk: Uten kors, ingen krone. "Måtte ikke Kristus lide alt dette og så gå inn til sin herlighet," sa den Oppstandne til disiplene på veien til Emmaus. Og i dagens evangelium hørte vi: "Den som vil slutte seg til meg, han må gi avkall på sitt eget, ta opp sitt kors og følge meg. For den som søker å berge sitt liv, han skal miste det, men den som setter livet til for min skyld, han skal finne det igjen." Sunniva mistet sitt liv for å finne det i Kristus. Hun hadde et helt annet livsperspektiv enn det som er vanlig i dag, hvor dette å realisere seg selv

Steinkorset på Dragseidet, reist i 1913 til minne om kristningstinget i 997 der folk fra fire fylker ble kristnet; fra gammelt av stod et trekors på stedet

Under minnegudstjeneste i den ortodokse katedralen i Paphos deltok tyve ortodokse og katolske biskoper fra utlandet, blant dem presidenten for Det pavelige råd for kristen enhet, kuriekardinal Edward Cassidy, som fremførte en muntlig hilsen fra pave Johannes Paul II.

Metropolit Chrysostomos, kypriotisk primas og ortodoks erkebiskop av Paphos, kom i sin tale inn på ødeleggelsen av kristne minnesmerker i det nordlige Kypros, som siden delingen av øya i 1974 har vært under

tyrkisk styre. I forbindelse med den tyrkiske okkupasjonen ble nesten hele den ortodokse befolkningen fordrevet til de frie, sørlige deler av landet. "Våre kirker, klostre og hellige steder ble vanhelliget og omdannet til staller og nattklubber. Våre kirkegårder ble skjendet og jevnet med jorden av vandaler. . ." Også Europarådet har beklaget disse ødeleggelserne i den tyrkiske delen av Kypros. CHRIST IN DER GEGENWART

"Abslutt ubegripelig"

Sør-Afrikas katolske bispekonferanse kritiserer landets nye abortlov som tillater abort frem til 14. svangerskapsuke. Loven er særlig skuffende i et land med årelang kamp bak seg om menneskerettigheter for de svarte innbyggerne - og da særlig retten til menneskeverdig liv. Det er "absolutt ubegripelig" at de som våget livet for å sikre den retten, nå stemmer for å "ødelegge uskyldig liv", mener biskopene.

CHRIST IN DER GEGENWART

Selja

9

står i forgrunnen, og med det mener man å følge sine egne ofte alt for egoistiske interesser. Som Guds skapning og som hans barn kan jeg bare realisere meg selv når jeg lever opp til det Guds kall jeg har fått. "Han, Kristus, må vokse, jeg må avta," noe som faller oss uhyre vanskelig, og som Sta. Sunniva realiserte fullt ut. I kjærlighet til Gud lærte hun å bære frem de offer "som ennå manglet i Kristi lidelser". Her kan vi lære av henne, som det prestelige folk vi er, salvet i dåp og konfirmasjon, å bære frem for Gud de offer som hverdagslivet krever av oss, å leve vår tro i ekteskap og familie, på arbeidsplassen og i vår fritid. Paulus sier et sted: "Vi bærer alltid Jesu død med oss i vårt legeme, så Jesu liv skal åpenbares i våre lemmer." Et program for oss alle.

Da den tidligere erkebiskop av Köln, kardinal Höffner, kreftsyk, noen dager før sin død ble spurt hvordan det stod til, svarte han: "Jeg vet meg i Guds hender, og Guds hender er store og sterke." Sta. Sunniva visste seg i Guds hender da livsbåten hennes drev uten ror på storhavet og førte henne i land her.

Denne dype trosholdningen som Sta. Sunniva representerte, kom ikke av seg selv. Den var vokst frem gjennom lydhørhet overfor Guds ord som Kirken hadde forkynt for henne. Denne trosholdningen vokste frem styrket av sakramentene, og da særlig ved den hellige messen hvor Jesus gjør sitt korsoffer nærværende, hvor vi får delaktighet i hans død og oppstandelse.

Sta. Sunniva lærer oss i dag å ta vår tro alvorlig, selv om det koster. For å klare det, trengs visdommens

gave, som vi hørte i dagens første lesning. Sta. Sunniva lærer oss hva en helgen er, nemlig et menneske som er Kristus lik. Kristus-likhet betyr å ta opp sitt kors og følge ham. Og det er det det kommer an på i Guds rike og i Kirken. Den som

er virkelig stor i Kirken, er ikke hverken pave, biskop eller prest, men den hellige, den som er Kristus lik. Et kall for oss alle. La oss på ny ta dette kall alvorlig, til det kan denne 1000 årsfeiringen hjelpe oss.

Amen.

Åpningstale ved 1000-årsjubileet i Selje:

Sta. Sunniva - profet for vår tid

Et jubileum er et tilbakeblikk. Ved et 1000-årsjubileum ser vi langt tilbake. Det er ingen tilfeldighet at vi for den offisielle åpning befinner oss nettopp her, ved døren til Selje kirke. En dør er ikke uten symbolverdi. Den markerer at vi går inn i noe, en *begynnelse*, en *oppdagelsesferd*. Når døren fører oss inn i et kirkerom, viser den *retning*, viser den *vei*.

I 1000-årsjubileet i Selje feirer vi både kristningstinget på Drageidet og den hellige øya Selja.

Ved en anledning som denne søker vi våre røtter, ser vi på det som har vært, men ikke *bare* det. Vi inviteres til å vurdere vår egen tid i lys av den arv vi har mottatt. For ett tusen år siden ble Sta. Sunniva og hennes ledsagere så å si 'oppdaget' på en bitte liten øy i havgapet, en hendelse som fikk viktige konsekvenser for kristningsverket i vårt land.

Har denne hendelsen fremdeles aktualitet? Har Sta. Sunniva et budskap til oss i dag? Vi vet ikke mye om henne. Noen av våre samtidige avskriver henne kort og godt. Andre, som stod henne adskillig nærmere i tid, har gitt oss glimt av hennes liv og egenskaper. Lytter vi til dem, møter vi en sterk kvinne, en kvinne som stod for sine meninger og sin tro.

Hun kunne ha svart med sverd og våpen, men valgte ikke-vold da inntrengerne kom.

Hun gav avkall på verdslig makt og eiendom til fordel for verdier som ikke kan måles i kroner og ører.

Hun forble trofast mot ham som hun anså som sin Herre og Mester.

Hun kom som flyktning til et ugjestmildt land.

Disse egenskaper og dette livsløp gjør denne kvinnen fortsatt aktuell, ja svært aktuell. Hennes liv utfordrer en tid hvor vi så ofte søker mere det å *ha* enn det å *være*; mere det å realisere seg selv enn sammen å strebe mot et felles mål; og hun viser vei ut av krigens redsler. Hun minner oss også om de fremmede iblant oss.

Slik fremstår Sta. Sunniva som profet for vår tid og for mange generasjoner fremover. I hennes spor følger vi når jeg nå har æren og gleden av å erklære 1000-årsjubileet i Selje for åpnet.

Sr. Else-Britt Nilsen

Nei til scientologi i Russland
Moskvas helsemyndigheter har forbudt alle Russlands medisinske institusjoner å benytte seg av behandlingsmetoder/programmer knyttet til Scientologi-kirken. Et "de-toksikasjonsprogram" som Scientologi-kirken har utviklet, og som de russiske helsemyndighetene gav sin velsignelse i 1994, betegnes nå av de samme myndigheter som

"absolutt ingenting verd", og lisensen for å anvende programmet er trukket tilbake. Dette scientologiske programmet hevdet bl.a. at det kunne lege skader etter radioaktiv stråling.

Myndighetene har videre utstedt et generelt forbud mot bruk av scientologi-grunnleggeren Ron Hobbards dianetik-programmer.
CHRIST IN DER GEGENWART

Riktig bruk av friheten
Menneskene må ledes til å bruke den friheten som åpner seg for dem på så mange områder, på riktig vis. Slik "veiledning" er, ifølge den tyske katolske fundamentalteologen Hans Waldenfels, en hovedoppgave for dagens kirker.

CHRIST IN DER GEGENWART

10

Tanker om: Demokrati og dialog i kirken

"Dialog som kirkelig væremåte" var temaet da ledelsen for Tysklands *Katholische Akademie* (i slekt med våre hjemlige Katolsk Forum og Den norske kirkes kirkeakademibevegelse) nylig hadde innkalt til fagkongress. Vår forkortede utgave av et utførlig møte-referat i tidsskriftet *Christ in der Gegenwart* gir en føling med noen tanker og tendenser i dagens tyskspråklige debatt omkring kirkens selvforståelse.

At den katolske kirke lenge hadde sine betenkeligheter overfor demokratiet som samfunnsform, er ingen hemmelighet, og tendensen var fremdeles merkbar under pave Pius XII. Det 2. Vatikankonsil forandret adskillig i kirkens holdning til det verdslige samfunn, til 'verden', og i dag er pave Johannes Paul II en av de mest energiske forkjempere nettopp for demokrati og menneskerettigheter på verdensbasis.

Men hva med kirken selv? Hører demokratiske strukturer hjemme også der? "Kirken er intet demokrati. Man kan ikke stemme over trossannheter. Også flertall kan ta feil. . . et synspunkt som er riktig nok. Men kirken har til alle tider erkjent at menneskenes filosofiske, sosiale, politiske og kulturelle bevissthet på et gitt tidspunkt ikke er uten betydning for troens sosiale 'form'," skriver *Christ in der Gegenwart*. Og noterer videre: "Mot denne bakgrunn stilte man under kongressen bl.a. følgende spørsmål: Hvorfor har kirkens trosfellesskap slike vanskeligheter med demokratiet? Gjennom sin lange og vekslende historie har kirken tilpasset seg både føydalsamfunnets, stendersamfunnets og monarkiets forestillinger samt andre like tidsbetingede modeller og forestillinger - hvorfor så ikke demokratiske sådanne?"

Konsilet åpnet vinduer og dører og valgte dialogen, men det var hovedsakelig "en dialog med utenverdenen",

ikke til innvortes bruk, fremholdt dogmatikkprofessor *Peter Neuner* under kongressen. Konsilet gikk inn for dialog med verden, med kristne av andre konfesjoner, med ikke-troende, men man tok ikke for alvor for seg dialogen innen kirken selv. Det ble opprettet sekretariater for den økumeniske dialog, for de ikke-kristne og for ikke-troende. Men: "Det finnes ikke noe pavelig dokument om eller noe sekretariat for innenkirkelig dialog." Også i senere tekster, i encyklikaer og den nye kirkeretten samt i verdenskattekismen, er det kun tale om dialogen utad. Ifølge *Neuner* har man inntrykk av at "jo lenger borte noen er, desto lettere kommer man på talefot med vedkommende, og jo mindre forpliktende er det. . .".

Reformasjonskirkene har, i varierende grad, tradisjoner for visse former for innenkirkelig demokrati - ikke at de derved synes å være mer populære og tiltrekkende for moderne mennesker. På katolsk hold bruker man heller begrepet dialog enn demokrati om den innenkirkelige samtale. Etter Det 2. Vatikankonsil er det etablert en del rådsstrukturer: fra menighetsråd og preste- og pastoralråd til pavelige råd av mange slag. Demokratisk medbestemmelse i egentlig forstand har ikke disse rådene, men både konsildokumentene, paven og flesteparten av biskopene er i dag for en kirke med dialogisk profil. Men hvor forpliktende anser man en dialogisk prosess for å være?

Vil f.eks. læreembetet anerkjenne avgjørelser tatt på demokratisk grunnlag? Og hva betyr demokratisk i kirkelig sammenheng? Det var spørsmål fagfolk fra ulike disipliner tok opp under kongressen. Og følgende tre hovedpunkter utkrystalliserte seg:

1. *Konsens og dissens* - eller sagt på en annen måte: Hvor mye overensstemmelse krever den kirkelige enhet?

2. *Dialogvegring* - eller: Det finnes situasjoner hvor dialogen bør avbrytes fordi den ikke lenger har noen hensikt. Men hvem skal ta avgjørelsen?

3. *Det er i dag tvingende nødvendig å skape forpliktende, demokratiske (synodale) strukturer i vår kirke.*

Spørsmål og synspunkter

Hva sa så de enkelte deltagere? Her følger et knippe representative utsagn, synspunkter, spørsmål:

Pluralisme er et gjennomgående og dyptgående fenomen i vår samtid, det er både teologer og sosiologer enige om. Skal kirken, for å motvirke pluraliteten, igjen stenge seg inne i en ghetto? Må vi kreve ubetinget, absolutt konsens? Det var spørsmål som psykologene *Michael Ebertz* (Freiburg) og *Gerhard Schmidten* (Zürich) stilte. De viste bl.a. til at selv der det hersker formell konsens, avdekker empiriske undersøkelser adskillig forskjell i folks trosoppfatning og overbevisning. Kirken kan ikke lukke øynene for denne subjektiviteten, fremholdt *Schmittchen*. Hans empiriske data fikk adskillig tilslutning fra de tilstedeværende teologer, som trakk til dels meget dyptloddende mystiske erfaringer inn i bildet. Dogmatikeren *Bernd Jochen Hilberath* (Tübingen) viste til 'det dialogiske prinsipp' som den treenige Gud selv representerer i sin 'frelsessamtale' med menneskene. Og moralteologen *Dietmar Mieth* fremholdt at når det gjelder etikk og moral, beror enhver konsens på et

Muslimske kvinner protesterer
Liberale muslimske organisasjoner i Nederland protesterer mot at landets justisminister foreslår å anerkjenne islamsk skilsmisserett. Det vil svekke muslimske kvinners stilling, advarer lederen for Nederlands islamske råd.

Justisministeren foreslår å anerkjenne islamsk skilsmisserett også når kvinnen ikke samtykker i skilsmisse - noe som vil lette gjengifte for mennene og fremme menns anliggender på bekostning av kvinnenes. Dagens nederlandske lov krever kvinnens

samtykke. En lovendring i den retning justisministeren foreslår "vil være et følbart slag for den muslimske kvinnebevegelse", sier lederen for det islamske råd. Hun mener Koranen tydelig foretrekker samtykke fra begge parter i skilsmisse-saker, og selv når denne regelen ikke overholdes, finnes det strenge regler med det siktemål å beskytte kvinnene. Men mange islamske land har satt disse reglene ut av kraft - et effektivt hinder for muslimske kvinners likestillingsbestrebelse.

CHRIST IN DER GEGENWART

Om liturgisk bakgrunnsmusikk

Liturgien bør ikke overrises med for mye bakgrunnsmusikk, mener teologen og kirkesamfunnsleder Harald Schutzeichel. Under en kirkesamfunnsdag i Aachen, Tyskland, understreket han at "enhver pause ikke nødvendigvis må fylles, og enhver handling trenger ikke et musikalsk bakteppe. Til tider er stillhet mer verd enn 'meditasjonsmusikk'".

CHRIST IN DER GEGENWART

meget problematisk begrep om 'det allmenne'.

.Stadig behov for 'selvrevidering'

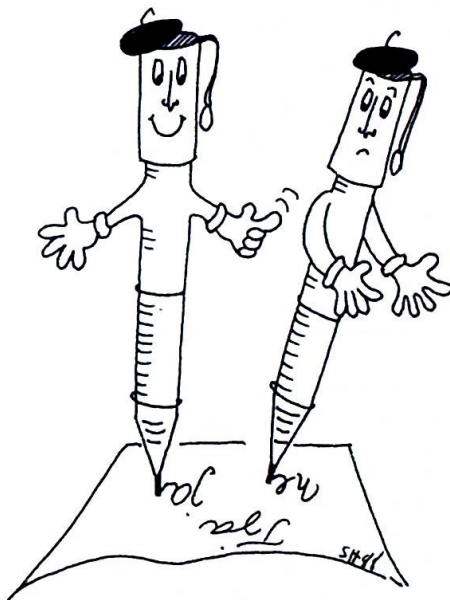
Det dialogiske prinsipp er ikke det samme som evigvarende prat, påpekte teologen *Armin Kreiner* (Mainz). Kirken er ikke en uforpliktende diskusjonsklubb hvor alle prinsipielt kan påberope seg den samme rett. Kristus-budskapet er sannhet, ikke et uforpliktende tilbud. Men er det en motsetning mellom urokkelig trosvissighet på den ene side og dialogvillighet på den annen, altså åpenheten for stadig å utfordre troen med spørsmål? En dialog som ikke for alvor regner med et mulig behov for 'selvrevidering', er ingen ærlig dialog. Men her må man fare varlig og skjelne klart, fremholdt *Kreiner*. For den enkeltes dypeste forhold til trossannhetene er ikke identisk med Guds absolutte sannhet - også om den eller de enkelte representerer kirkens læreemбеde. Vårt kristne budskap påberoper seg sannhet, men det er en sannhet som stadig må gripes og begripes på ny, også av kirken som helhet.

I dag settes mange trosutsagn noe lett til side i en slags liberal selvødeleggesprosess. Men det andre ytterpunktet - en trosvissighet som vil trumfe gjennom sannheten med inkvisisjon, makt og vold - skader troens sannhet, fordi denne sannhet er av grunnleggende dialogisk art. Den kristne sannhet er ikke noe man eier, men noe man lever. Trosvissighet kan ikke skilles fra selve det levede liv, den må 'stå sin prøve' og utvikles, og det innbefatter alltid muligheten for revisjon av foreldet erkjennelse.

Dialogvegring er i siste instans trosvegring, men det betyr ikke at ikke læreembedet på et visst punkt kan avbryte en pågående teologisk dialog, fremholdt Würzburg-teologen *Elmar Klingner*. Det dialogiske prinsipp innebærer ikke avskaffelse av enhver makt-

utøvelse i kirken, det dreier seg snarere om et nytt forhold mellom denne makten (eller bedre: fullmakt, *potestas*) og helheten.

Og derved er vi ved det tredje punktet, dialogvegring. "Uttrykket 'demokrati' i kirkelig sammenheng må ikke forstås som en slags folkesuverenitet i

tråd med 'all makt til folket',” understreket kirkerettseksperten *Heribert Heinemann* (Bochum). Han slo til lyd for det gammelkirkelige begrepet synode, som også de evangeliske og ortodokse kirker benytter. Også hans kollega *Richard Puza* fra Tübingen trakk frem 'det synodale prinsipp', men tilføyde: "Demokrati i betydningen demokratisering, frihet, medansvar og mer medbestemmelse lar seg også virkeliggjøre i kirkelig sammenheng." Han minnet om at allerede ut fra klassisk teologisk forståelse legitimeres

synoder ikke bare ved embedskirkelige fullmakter, de representerer også mer og mindre direkte hele gudsfolket.

Og nettopp på dette punkt finner ikke bare kirkelige randgrupper, men brede kretser innen kirkefolket at skoen trykker, og at kirken nettopp derfor har alvorlige problemer med å nå frem med sin overbevisning til dagens mennesker. *Claudia Lüchton-Michel* la frem en oversikt over seriøse - og ikke seriøse! - protester (særlig på tyskspråklig mark) siden 1988, protester som viser at den innenkirkelige dialog blir stadig mer problemfylt. Bekymrede toner også fra pastoralteologene *Ottmar Fuchs* (Bamberg) og *Paul Zulehner* (Wien): De første etterkonsiliære fremstøt for en kirke med mer dialogiske strukturer har hverken gitt utslag i den nye kirkeretten eller verdenskatikismen - ordet *dialog* finnes ikke i stikkordregisteret. En dialog som kun renner ut i sanden, fortjener ikke å kalles dialog, da er ord som knebling og umyndiggjøring snarere på sin plass. Synoder er ikke kun rådgivende forsamlinger, men dokumenterer hele det troende kristenfolkets rett til medvirkning, fremholdt de to. Og viste til lignende ord fra den tyske synoden i Würzburg i begynnelsen av 70-tallet.

Dermed ikke sagt at den katolske kirke bør gå samme vei som reformasjonskirkene og de ortodokse kirker, hvor man tydelig ser ulempene ved en absolutt gjennomføring av det synodale prinsipp. "Pavens og biskopenes læreemбеде må - etter vårt syn - beholde de fullmakter som har vokst frem i historiens løp, men muligens i en noe endret form. Det er på høy tid at de utfylles ved 'mer demokrati' nedenfra, det var alle symposiedeltagerne enige om. Hvis så ikke skjer, går kirken i Mellom-Europa enda vanskeligere tider i møte," avslutter *Christ in der Gegenwart*.

100 år med St. Josephsøstre på Island
I år kan St. Josephsøstre på Island se tilbake på 100-års virke, leser vi i *sagaøyas Katolsk Kirkeblad* (beklager norsk skrivemåte, vårt tastatur har ikke de bokstavtypene som vi i gammelnorskundervisningen lærte het 'thorn' og 'stungen d'). Den 25. juli 1896 kom de fire første søstre med båt

fra København til Reykjavik. Med søstrenes komme "ble det igjen, etter 350 år, klosterliv på Island. De fire nonnene ble satt av ved Landakot og med dem fikk den katolske kirke atter fotfeste i dette landet," skriver 'Kirkubladid'. Som kan fortelle at allerede i oktober samme år begynte søstrene med en liten skole med to katolske barn: En fjøl fra vinduskarmen over til et nattbord gjorde tjenesten som bord for skolebarna.

Bladet forteller også at det med det første kommer en bok om St. Josephsøstre på Island, og at festmesse med kardinal Bernardin Gantin, formannen i kardinalrådet, stod på programmet for 100-årsmarkeringen. Bladet minner sine lesere om at det "i dag er seks Josephsøstre på Island, som hver dag ber for dere og for det islandske folk og ber om Guds velsignelse og vern for dere".

12 Gunnel Vallquist: Nonner i nærby

Hva ville Kirken vært uten ordenssøstre? Forsøk å tenke dem vekk! Hvor mye omsorg, hvor mye trivsel, hvor mye hengivent arbeid, hvor mye visdom og klokskap ville vi ikke manglet i våre menigheter? Hvordan skulle det gått med prestene - ikke minst de som ble sendt hit da Norge-Sverige ble betraktet som misjonsland - uten søstre? Hvor langt ville prestene ha nådd ene og alene med sin overnaturlige fullmakt og de personlige kunnskaper og ferdigheter de i tillegg var utrustet med? Hvordan skulle de ha holdt ut med kulden og mørket og utlendigheten, om ikke søstrene hadde vært der som medhjelpere og skapere av elementær livskvalitet?

Ingen har tall på hvor mange mennesker som gjennom søstrenes omsorg, undervisning og nærvær har fått sin første kontakt med Den katolske kirke, enten den førte til konversjon eller ganske enkelt frigjorde fra fordommer og fremmedhat. Hva de katolske sykehussene har betydd for Norge, er allment kjent: Disse søstrenes innsats kan ikke overvurderes. Skolesøstre og menighetssøstre, alltid rede til å hjelpe der det trengtes, kontemplative nonneklostre og, ikke å forglemme, de søstre som har skapt et katolsk hjem for generasjoner av unge piker - ja, hvor ville vi vært uten dem? For katolikker som lever 'i verden', er det en lykke å få være gjest i et kloster: Det man opplever der, er et slags konsentrat av selve kirken, en velsignet oase i vår splittede og sekulariserte verden.

Men hvem er nonnene egentlig? De fortøner seg ofte som en slags anonym størrelse 'bak klosterets port'. Særlig hos de kontemplative unngår man gjerne at søkelyset rettes mot én enkelt søster. Denne innstillingen har kirkehistorikeren *Knut Aukrust* og dominikanerinnen dr. theol. *Else-Britt Nilsen* respektert på fint vis under arbeidet med boken om ordenssøstrenes liv: *Bak klosterets port. Nonner i Norge forteller* (Solum 1996). Her intervjues tyve søstre fra de forskjellige kongregasjo-

ner som var aktive i Norge ved nyttår 1990: Stemmer fra karmelittsøstrene i Tromsø eller St.Klarasøstrene i Larvik får vi altså ikke høre. Innledningsvis gis en kort oversikt over kongregasjonenes historie i Norge etter den katolske kirkes tilbakekomst i 1843.

Materialet er ordnet tematisk, kapittel for kapittel: bakgrunn - katolsk eller ikke-katolsk - religiøs utvikling, eventuell konversjon, klosterkall, inntreden og prøvetid, klosterløftene, daglig liv og arbeid, tillemningen mellom klosterliv og norsk livsstil, lederskap og demokrati, ordenssøstre og prester, kvinners muligheter i kirken og til sist tilbakeblikk og oppsummering av livet som ordenssøster.

I begynnelsen av lesningen lurte jeg litt på om det ikke ville vært bedre å la hver enkelt person (alle er anonyme, taler under 'pseudonym') fremstå for seg, samle hver enkelts uttalelser til et hele. Slik det nå er, er det ikke til å unngå at det iblant blir noen gjentakelser: Mange av svarene ligner hverandre, og man finner ikke riktig noe mønster. Men det inntrykket fortar seg fort: Den formen man har valgt, er sikkert den beste, og de enkelte skikkelsene vokser snart frem og avtegner seg i de fleste tilfellene svært personlig. Det viktige er til syvende og sist helhetsinntrykket, og det kan, med alle sine variasjoner, sam-

menlignes med et orkester der hvert instrument spiller sin stemme, med plass også for en og annen dissonans.

Skildringen av hjemmemiljøet hos 'de fødte katolikkene' gjør et meget sterkt inntrykk. Alle forteller om daglig felles bønn, om søndagsmessens selvfølge, om vissheten om å leve i Guds og helgenenes nærvær. Hvor finner vi et slikt miljø i våre dager? I de fleste tilfellene virkeliggjøres kallet under motstand, utenfra, men også innenfra: Som nordbo stilte man seg helt naturlig skeptisk til kvinnerollen i den katolske kirke. Særlig de eldre søstre har måttet ta seg over et høyt hinder, men de aksepterte ganske heroisk hva som helst for å følge Kristus. Ofte kunne de også regne med at de, vel hjemme i Norge etter utdannelsen, ville kunne få vettuge oppgaver som svarte til deres kapasitet.

Novisiatet i utlandet ble en mangesidig erfaring for de norske pikene. Viktig var opplevelsen av å tilhøre en verdenskirke og ikke "en liten utskjelt papistisk gruppering i et luthersk land". Mindre oppmuntrende var alle de tusen og én besynderlige skikker og forskrifter, tåpeligheter kaller flere dem, som man måtte underkaste seg på den tiden mange av søstrene gikk i kloster. Plutselig å finne seg umyndiggjort var kanskje det vanskeligste for en moderne kvinne, uansett hvilket land hun kom fra. Følelsen av innestengthet var også vanskelig å utholde for dem som var vant til å ferdes på de åpne viddene hjemme i Norge. En forteller at hun en sommerdag hoppet ut gjennom vinduet og sprang til skogs! Andre fant seg i alt ut fra den tanke at alt dette vel hørte med til klosterlivet: Det gjaldt "å være der Kristus ville at jeg skulle være" - resten betydde mindre.

Tåpelighetene og mye som var mindre tåpelig, men besværlig, forsvant etter konsilet. Mere demokratiske livsformer fikk innpass i klosterlivet. Det

Nonnene spilte viktig rolle i helse-Norge

"Du arbeider på det som før ble kalt 'Det katolske sykehuset'. Har du krusifiks på veggene?" ville Agderposten vite da avisen for en tid tilbake intervjuet øyelege Frode A. Filseth, som holder til i Max Taus gamle hus på Tromøya ved Arendal. (En observant og omtensksom abonnent sendte St.Olav utklipp fra avisen.)

"Nei," svarer Filseth, "men jeg har absolutt sans for det de gamle nonnene stod for, og de har spilt en viktig rolle i helse-Norge, ikke minst ved øyeavdelingene. De fleste av disse har sitt utspring i katolske sykehus, og de ble drevet billig - med en innsats som jeg bøyer meg i støvet for."

Heller kvalitet enn kvantitet
Når man taler om ordenscall, må kvalitet være viktigere enn kvantitet, sa formannen for sammenslutningen av ordensledere, p. Camillo Maccise, ved avslutningen av de 95 ordenslederes konferanse nær Roma tidlig i sommer. Ordenssamfunnene vil bare kunne bestå i fremtiden hvis de virkeliggjør "den kreative troskap" pave Johannes Paul II oppfordrer til i sin encyklika om det gudviede liv. Det er i dag ca. en million søstre på verdensbasis. KN

13

Boken er rikt illustrert. Her "en eksotisk forsamling i munter passiar i slutten av 1950-årene: Vi observerer St. Elisabethsøstre, dominikanerinner, St. Josephsøstre, Jesu små søstre og St. Antoniussøstre."

hadde vært interessant å få vite litt mer om hvordan den omstillingen foregikk i de forskjellige klostrene og for de forskjellige generasjonene; det tør nok i blant ha oppstått temmelig kraftige motsetninger.

Etter utdanningstiden tar det egentlige livet til, der søstrene plasseres i svært så skiftende arbeidsoppgaver, og der det gjelder å forene andaktsliv med intens aktivitet. Her møter vi søstrene

der vi er vant til å se dem. Og de kjenner at de er på sin plass, der Gud vil ha dem, og der de gjør stor nytte.

Et interessant kapittel handler om hvordan søstrene opplever sine klosterløfter. Fattigdommen synes ikke å være noe problem: Den er jo også blitt relativisert hos de fleste. Sølibatet og barnløsheten synes heller ikke å tyngje: Her er ingen mangel på muligheter for å vise omsorg og engasjere seg for andre,

og kommuniteten er også en familie. Lydigheten er og blir det mest følbare, selv om en mengde urimelig ydmykende og tidspillende skikker er avskaffet. Men det største problemet er nesten alltid balansen mellom den ytre virksomheten og det indre livet. Bønnen, nærheten til Gud, var jo den fremste drivkraften i klosterkallet; når nå kallet skal leves, truer de mange arbeidsoppgavene alltid med å ta overhånd. En av de eldste søstrene advarer: Det vesentligste i klosterlivet er ikke profesjonell sysselsetting, men noe annet (s. 216).

Det vekker til ettertanke at stadig flere i vår stressede tid søker til de kontemplative klostrene. Men den aktive, eller, som det nå heter: den apostoliske livsformen, må få fortsette. Den er uerstattelig, og den har en særskilt verdi ved at den stadig må søke seg frem, finne nye måter å virkeliggjøre det dobbelte kall til både å sitte ved Mesterens føtter og utrettelig tjene medmenneskene.

Boken er nyttig, spennende og oppbyggelig lesning for oss som lever utenfor klostrene, men sikkert også for klostrenes egne innvånere. Og ikke minst for presteskaper!

Knut Aukrust og Else-Britt Nilsen
Bak klosterets port.
Nonner i Norge forteller
Solum 1966

Noen stemmer fra boken:

"Jeg visste at jeg måtte prøve mitt kall for å se om det var ekte nok til å holde livet ut. Men jeg visste også at søstrene skulle ha sitt ord med i laget om jeg passet i klosteret eller ei. Det siste er det mange som ikke er klar over den dag i dag, at søstrene også har noe å si. De må ta stilling til om det er et harmonisk individ som søker seg inn, om det

dreier seg om et virkelig kall eller om vedkommende bare løper fra problemer ute i verden". *Myra fra Irland*

"Tiden som postulant i Frankrike hadde i grunnen vært en tung tid. Derfor kunne jeg ikke tenke meg å bli værende. Men en del av det å gå i kloster er å stille seg helt og fullt til disposisjon for kirken. Biskopen dvelte akkurat ved dette punktet: "Hva hvis Vår

Herre kaller Dem til å bli her i Frankrike, hva da?" Mitt svar lød: "Men det kommer han ikke til å gjøre. For han vet bedre enn jeg at det ikke er mitt kall." Det var et dristig svar. Men hverken biskopen eller de andre i klosteret kunne si noe på det. For svaret var riktig. Jeg var der fordi vi ikke hadde noe novisiat i Norge." *Margareth fra Oslo*

Algerie i sorg

Selv i det krigsherjede Algerie har jeg sjelden opplevd slik fortvilelse og solidaritet. De fleste som kom for å kondolere, var algeriske muslimer som ville dele sin følelse av sorg og tap med den lille gruppen kristne, rapporterte sr. Janet Hotine fra Algerie til *The Tablet* etter bombemordet på den katolske biskopen av Oran, Pierre Claverie, i sommer. Kort før mordet avviste Clavier politiets krav om livvakt: Hans post var "i

jordskjelvsonen", hans kall å være formidler og fredsstifter mellom kristne og muslimer i sitt hjemland. "Jeg søker ikke martyriet, men hva er livet mitt verd hvis jeg legger det på is? Dets verdi måles etter min evne til å gi." Dominikaneren Claverie var ekspert i arabisk og islam; mange muslimer søkte ham i religiøse anliggender.

Han var en modig kritiker, også innen sin egen kirke. "Jeg er personlig overbevist om at menneskeheten er pluralistisk, og at vi, når vi hevder å besitte sannheten eller tale i

menneskehetens navn, gir etter for totalitarisme," skrev han i januar i år. "Ingen eier sannheten, alle søker den. . . Jeg tror at der er en Gud, men jeg gjør ikke krav på å eie Gud. . . Ingen eier Gud. Ingen eier sannheten, og jeg trenger sannheten til andre søkende. Dette er min erfaring med de tuseener av algeriere hvis liv jeg deler og hvis spørsmål er mine spørsmål," skrev han i en artikkel i januar i år.

14 Erik Os: Om kirkens tjenester i helsevesenet

Siden 1990 har det vært arrangert tre europeiske konsultasjoner om sykehuspresttjeneste - den fjerde arrangeres i England i år. Erik Os, prest ved Lovisenberg Diakonale Sykehus i Oslo, var med på konsultasjonen i 1994 og var i fjor en av foredragsholderne ved den første nasjonale kongress i Portugal om kirkens tjenester i helsevesenet. Hans rapport fra denne kongressen, skrevet for St.Olav, peker på mangt med relevans for vår hjemlige situasjon og spørsmålet om kirkelig nærvær innen dagens høyteknologiske helsetjeneste.

Bakgrunn

Siden 1990 har det vært arrangert 3 europeiske konsultasjoner om sykehuspresttjeneste - organiseringen og utviklingen av den. Berlin 1990, Uppsala 1992, Oirschot 1994. Den neste er i England 1996.

Høsten 1994 deltok jeg, på vegne av Presteforeningen, fra Norge på den 3. konsultasjonen. Der var også, for første gang, representanter fra den katolske kirke i Portugal.

Portugiserne ønsket etter konsultasjonen å komme igang med sine egne kongresser for å sette kirkens/prestetjenestens plass i helsevesenet på dagsordenen i Portugal. Deres første kongress ble arrangert sist høst, og de ønsket å ha med bidrag fra andre europeiske land. Jeg ble invitert fra Norge i tillegg til en fra Nederland, en fra England og en fra Tyskland.

Kongressen

Kongressen ble arrangert av Portugals katolske kirkes nasjonale råd for kirkens tjenester i helsevesenet. Invitasjon til kongressen var sendt ut til 12.000 instanser og personer i kirken, i helsevesenet og i andre kirkesamfunn. Det var 1.500 deltagere på kongressen som ble arrangert i et av de helt sentrale pilgrimsmålene for katolikken i Portugal, byen Fatima.

For arrangørene var det vesentlig å få satt på dagsordenen i Portugal behovet

for økte ressurser til prestetjeneste ved sykehusene, og nødvendigheten av økt kompetanseutvikling av kirkens tjenester i helsevesenet.

På den ene siden var det nødvendig å bevisstgjøre kirken selv ansvaret for aktiv og kompetent tilstedeværelse i helsevesenet. Det kunne absolutt virke som om kirkens egne organer ikke anså sykehuspresttjeneste som et høyt prioritert område for bruk av den snau mengde prester de har tilgjengelig. Det viktige for dem var selvfølgelig at en eller annen ordinert prest var tilgjengelig for å forvalte sakramentene, særlig da salving av syke og nattverden. Det å utvikle en særskilt kompetanse for prestetjeneste i helsevesenet, både i form av tverrfaglig bidrag og sjelesorgarbeid, hadde ikke blitt prioritert i særlig grad i forhold til behovet for en tilstrekkelig mengde menighetsprester.

På den annen side var det vesentlig å høre fra helsevesenet selv hvordan de tenkte seg nødvendigheten av pastoral kompetanse i det tverrfaglige arbeid. Det kom tydelige invitasjoner fra helsevesenets representanter til kirken om å være tydelig og tilstrekkelig til stede i en sykehusverden som er preget av meget høy vitenskapelig og teknologisk kompetanse, dramatiske menneskelige skjebner, en institusjonskultur hvor mennesket mer behandles som kasus enn som person, hvor det tas avgjørelser på liv og død, hvor mennesket

møter smerte, krise og død. Sykehusene ønsket at kirken skulle være tydeligere tilstede i dette - ikke bare som kirkens sakramentsforvaltere, men også som sykehusets rådgivere og sjelesørgere overfor pasientene.

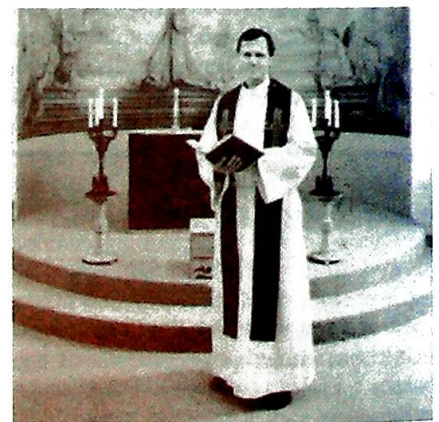
Bidragene

Vi som var foredragsholdere fra andre land, skulle gi kongressen inntrykk av hvordan vi organiserte og utviklet prestetjeneste ved våre lands sykehus, og hva vi så på som utfordringer i vårt arbeid.

Bidragene fortalte kanskje mest om hvor forskjellige europeiske samfunn og forutsetningene for organiseringen av kirkens tjenester i helsevesenet kan være.

Nederland er et ekstremt flerkulturelt samfunn hvor prestetjenesten arbeider innenfor en paraplyorganisasjon som skal ivareta "veiledning i åndelige spørsmål" på sykehusene. Organisasjonen omfatter alle de kristne kirkesamfunnene. I tillegg er humanistene representert, og snart vil også muslimer være det.

Norge er et land som nesten kan ligne på Portugal - bare at vi har en luthersk statskirke og ikke en katolsk kirke som

Sykehusprest Erik Os i kapellet, Lovisenberg diakonale sykehus.

Foto: Marc Cabott

Vatikanet fordømmer 'angre-pillen'
Katolske kvinner som bruker abortpilleren RU-486, 'angre-pillen', pådrar seg ekskommunikasjon, skriver teologen Gino Concetti i Vatikanavisen *L'Osservatore Romano*. Ifølge kirkerettens canon 1998 blir den som tar abort, ekskommunisert. Kirkens syn er at embryoet i mors liv er et menneskelig

vesen som har sitt eget verd og sine egne rettigheter uavhengig av moren.

Fr. Concetti, som ofte kommenterer moralske spørsmål, skriver at abortpilleren er et alternativ til 'kirurgisk' abort, og at den virker som abortmiddel frem til syv uker etter befruktningen. Selv om den er foreskrevet av lege, er bruk av pillen en kriminell handling: Den dreper ufødt liv. Concetti

ti skriver at RU-486 brukes som et våpen for å kontrollere befolkningsstivleksten på den sørlige halvkule og derved sikre at den industrielle nordlige halvkule opprettholder sitt overtak. Tidligere var krig midlet til å sikre seg herredømme over folk, nå brukes piller, og RU-486 er den mest effektive. "Den er en Kains-pille," skriver pater Concetti, "uhyret som dreper brødre og søstre".
THE TABLET

det dominerende trossamfunn. Men begge samfunn er relativt homogene.

England og Tyskland lå i denne sammenheng mer midt imellom Norge og Nederland i organisering av helsevesen og mangfoldet i kirkebildet.

Det som var interessant for kongressen å få høre, var:

1. Hvordan samarbeidet om prestetjenesten var organisert mellom kirke og helsevesen. Og hvilken status sykehuspresttjeneste hadde i våre kirker.
2. At vi hadde et faglig ambisjonsnivå på denne tjenesten og ønsket å utvikle kompetanse innenfor området - f.eks gjennom Pastoral-Klinisk Ut-danning.
3. At prestetjenesten var en integrert del av sykehusets fagmiljø.
4. At prestetjenesten ikke bare var kirkens tjeneste i sykehuset, men også var sykehusets tilbud i møte med åndelige/eksistensielle behov i et tverrkulturelt pasientmiljø.

Inntrykk

Selv om det kan være store forskjeller i utgangspunktet når det gjelder landenes organisering av helsetjeneste, kirke og hvordan kirketilhørighet og livssynstilhørighet er sammensatt, er det verdt å dele erfaringer fra et område vi alle, uansett, har felles. Nemlig det høyteknologiske og dramatiske livet i det moderne helsevesen. Her handler det for kirken ikke bare om å ha effektive sakramentforvaltere eller dyktige, samtaleorienterte sjelesørgere, men det handler om å organisere tilgang på ressurser, finne tilknytning mellom kirke og helsevesen, utvikle kompetanse til å tydeliggjøre pastorale ressurser i et avansert tverrfaglig miljø, og ha evne til å målbar etikk og kultur på det sted hvor liv og død håndteres.

Leserbrev:

Aktiv dødshjelp - en medisinsk oppgave?

I Nytt Norsk Tidsskrift nr. 2,1993, stod det en artikkel med ovennevnte tittel (Ruyter, Nordtvedt, Førde). Den startet med et sitat fra Hippokrates' lege-ed (ca. 425 f. Kr.): "Jeg vil ikke gi et dødbringende middel til noen, selv om jeg blir bedt om det og heller ikke sette frem forslag om det." Jeg leste artikkelen med interesse - den gav en grundig gjennomgang av argumentene for og imot. Og da konklusjonen var entydig, også for mitt vedkommende, "at aktiv dødshjelp var uforenlig med legegjerningen", la jeg den vekk nærmest med tanken: "It can't happen here!"

Imens går tiden. Årstallet er 1996, og i nr. 5,1996 tar St.Olav problemet opp på lederplass under tittelen "Lettere?" - "døden på resept", verdigere om jeg som lege får "licence to kill" som 006 James Bond? Lederen slutter med at det vi må øve oss på, er kunsten å dø, ("sand Hjelpkunst") til å møte det eneste som er sikkert her i livet, nemlig døden. Også denne leder leste jeg med interesse - tenkte å kommentere den offentlig.

Den siste uken har tabloid-pressen gasset seg: En lege averterte offentlig etter passende objekter og forteller i massemedia om dagens gode gjerning aktiv dødshjelp: overdose morfin til en uheldelig pasient - NB. etter pasientens eget ønske.

Legen ble fratatt sin lisens, men ser angivelig med sinnsro frem mot

rettssaken som kommer. En nylig offentliggjort gallup viser at synet på dødshjelp også har endret seg på grasrotplan i Norge de siste årene, som i andre land vi liker å sammenligne oss med. Personlig er jeg enig med jesuittpater Erwin Bischofsberger som konkluderer sin artikkel i nevnte nr. av St.Olav slik: "Det råder et avgjørende skille mellom det å la en pasient dø, og det å ta pasientens liv."

Vi trenger en omsorgskultur ved livets slutt, skriver Bischofsberger videre, omsorg basert på hospicetradisjonen: Ikke ta liv, men lindre og trøste. Kan vi ikke spre ordet livshjelp i stedet for dødshjelp? Kan vi ikke lære hverandre at døden er en del av livet. Det eneste som er helt sikkert. La oss hjelpe hverandre til å få en god slutt på livet - de fleste smerter kan vi lindre.

Per Vollset

*Overlege og samfunnsmedisiner
Nesstun 6/7 -96*

Kjære lesere:

**Aage Haukens spalte
Dagbøker fra Lunden,
uteblir denne gang:**

**Pateren og Marius,
hans unge samtalepartner,
er på ferie!**

**I oktober møtes de igjen
til samtaler i 'hundehuset'
på Lunden kloster.**

Max von Thurian er død

Presten og teologen Max von Thurian er død, nær 75 år gammel. Han var en av de syv som i 1949 stiftet det evangeliske klostret i Taizé, den gang noe revolusjonerende på kalvinsk kirkemark. På 70-tallet utviklet Taizé seg til et økumenisk kloster og særlig et treffpunkt for unge mennesker.

Von Thurian var ikke-katolsk observatør ved Det 2. Vatikankonsil. Det vakte oppsikt da han, som reformert prest, nettopp på den

tiden utga en dyptpløyende bok om eukaris-tien og to år senere en om Maria. Man bemerket hans 'katoliserende tendenser', men hans tallrike bøker vitner i første rekke om en usedvalig økumenisk bredde som også omfattet østkirken og kirkefedrene. Etterhvert ble von Thurian overbevist om at den apostoliske arv var best ivaretatt av den katolske kirke. For ni år siden ble han katolikk og katolsk prest, i all stillhet for ikke å vekke oppsikt.

CHRIST IN DER GEGENWART

Til og med skyldfølelse

"Vi er redde for å sette grenser og skuffe andre. Noen får til og med skyldfølelse fordi de ikke kan være på to steder på en gang." Vi siterer en uttalelse av Edel Nordby i Oppland Arbeiderblad for en tid siden. Som sjelesørger for Misjonsambandets ansatte, uttaler hun blant annet at "å sette grenser for seg selv, er et hovedtema innen sjelesor-

16 Da indeksen falt: Tredve år uten katolsk boksensur

Frem til 1966 var det forbudt for katolikker å lese bøker som stilte spørsmål ved troen - sensuren hadde da holdt stand i 400 år. Det 2. Vatikankonsil ble avsluttet 8. desember 1965, men for mange katolske intellektuelle begynte den etterkonsiliære periode først 14. juni 1966 da Vatikanet avskaffet *index librorum prohibitorum*, listen over forbudte bøker.

Med avskaffelsen av 'indeksen' "gjorde Roma virkelig pave Johannes XXIIIs ord til sine", noterte Alexander Lohner i den økumeniske ukeavisen Rheinischer Merkur nylig: "Da han bekjentgjorde sine planer om å innkalle til et allment konsil, understreket Johannes Paul XXIII at 'kirken gir et bedre svar på dagens utfordringer ved å fremholde gyldigheten ved sin lære enn ved å holde frem med sine fordømmelser'".

Indeksen over forbudte bøker er "langt på vei en slags Hvem-hva-hvor over den europeiske ånds- og kulturhistorie", noterer Lohner. Blant de forbudte bøkene er ikke bare Flauberts 'Madame Bovary' og Hugos 'Les Misérables', men også Kants 'Kritik der reinen Vernunft', Pascals 'Pensées' og skriftene til filosofer som Descartes, David Hume, John Locke og - selvsagt - spotteren Voltaire. 'På indeks' var også verkene til en rekke statsteorikere (Hugo Grotius, Rousseau, Montesquieu), religionsforskeren Ernest Renan og naturvitenskapsmannen Galilei (frem til 1827). Og selvsagt omfattet listen reformatorenes samtlige verker med Luther i spissen samt de fleste av de katolske teologene som var kommet i søkelyset som 'modernister' under pave Pius X.

Fra bokbål til indeks

Det er en historisk kjensgjerning at oppfinnelsen av boktrykkerkunsten (ca. 1450) fikk betydning for opprettelsen av den kirkelige indeks: Den nye kunsten gjorde bokbålene - kirkens middel mot uønskede bøker siden Leo den sto-

res tid (d. 461) - til et lite egnet middel: Man kunne jo innen relativt kort tid spre nye avtrykk. Derfor utstedte den pavelige legat Nicoló Franco i 1491 en sensurforordning for Venezia, som bl.a. rammet verkene til den geniale filosofen Pico dela Mirandola. Noen tiår etter fulgte hele kataloger som var ment å omfatte all forbuden frukt innen kristenhetens bokverden - i Paris (1544), Venezia (1549), Louvain (1550), Firenze (1552) og Milano (1554). I 1559, under pave Paul IV, kom den første pavelige liste med tittelen *index librorum prohibitorum*. Da indeksen ble opphevet i 1966, hadde 40 oppdaterte utgaver sett dagens lys.

På slutten av 1800-tallet var listen blitt så omfattende at pave Leo XIII bestemte at for fremtiden skulle ikke lenger bøker som var forbudt før år 1600, oppføres. Disse bøkene var dog fremdeles forbudt åndelig terreng, og for å hindre usikkerhet og tvil, utferdiget paven en del generelle regler som rammet adskillige fremtidige verker, uten at Indeks-kongregasjonen uttrykkelig forbød dem enkeltvis - den økende bokflommen ble etterhvert vanskelig å overkomme. Disse allmenne reglene, som gjaldt frem til 1966, rammet bl.a. bøker som "angrep de gode seder", eller som "forsvarte feiltagelser som er blitt fordømt av Den Hellige Stol". Det hendte at bøker ble strøket av forbudt-listen, stort sett slike som forlengst var glemt.

Under Pius IX og Pius X ble en lang rekke bøker svartelistet. Og Pius X

oppfordret, i skrevet *Sapienti consilio*, alle kirkens biskoper til å "være på vakt mot fordervelige skrifter og rapportere dem til Den Hellige Stol". På Pius XI's tid var indeksen blitt på 500 sider i oktavformat og omfattet over 5000 bøker. Siste utgave av indeksen kom i 1948, og nye bøker kom til utover på 50-tallet.

Var en bok først blitt forbudt, var det lite forfatteren kunne gjøre for å få friggitt verket - f.eks. ved å troppe opp i Roma og oppklare evt. misforståelser. Man dømte og fordømte utelukkende ut fra skriftlig materiale, til tider ut fra noe sviktende sakkunnskap, som da man, ifølge Alexander Lohner, i 1890 fordømte en bok av en spansk forfatter - Pazo von Vich - ene og alene fordi den dømmende instans ikke forstod, henholdvis feiltolket, en noe sjelden spansk ordbruk. Og ut fra hvilke kriterier man dømte, var til tider utgrunnetlig: Tenkere som Feuerbach, Hegel og Nietzsche - som vitterlig utfordret troen i langt større grad enn de fleste øvrige indeks-forfattere - kom aldri på indeks.

Mulighet for dispens

En indeks-bok var forbudt terreng for katolikker: En katolikk fikk ikke lese den eller ha den i sitt hus, selv ikke midlertidig, og måtte heller ikke selge slik fordervelse. Å forsynde seg på disse punkter ble regnet som alvorlig synd - til tider så alvorlig at det kunne føre til ekskommunisering som bare paven kunne oppheve. Det kunne søkes, hos den lokale biskop, om tillatelse til å lese forbudte verker - det krevde offisielt skriftlig søknad med god begrunnelse.

Slik dispens var det stort sett kun akademikere - lærere og studenter - som fikk; under indeksens sene leveår ble den også normalt innvilget. Dispensen gjaldt vanligvis kun fagbøker innen vedkommendes egen disiplin, og teologer og filosofer hørte gjerne til de privi-

gen. Som kristne er vi opplært til å være snille og greie og aldri si nei.

Når alle kravene eier deg, får du ikke eie ditt eget liv. Selv henter jeg frimodighet fra Jesus, som våget å skuffe andre. Da han ble med Sakkeus inn i hans hus, stod det mange hundre mennesker igjen utenfor."

Nattverd fremfor sølibatet

Feiringen av nattverden er viktigere enn sølibatet. Om prestemangelen fører til at Herrens nattverd ikke kan feires, bør gifte menn kunne viglses til prest. Det mener biskop Ivo Führer av St. Gallen i Sveits. Som understreker at det selvsagt er opp til et konsil å ta stilling til en eventuell endring i kirkens standpunkt.

CHRIST IN DER GEGENWART

Økumenisk vigselformular

Den ortodokse kirken i Sveits har blitt enig med landets Evangeliske Kirkeforbund om et foreløbig økumenisk formular for ekteskapsinngåelse med en to-delt liturgi: Først "bekjennelsen av viljen til ekteskap", ledet av den evangeliske presten, og så "kroningsritusen" hvor den ortodokse presten overtar. Det overlates til ekteparene selv og deres samvittighetsavgjørelse i hvilken av de to kirkene barna skal døpes.

CHRIST IN DER GEGENWART

ligerte i så måte, mens det var svært vanskelig for folk innen naturvitenskapene å få dispens for et forbudt teologisk verk. Ikke-akademikere lyktes sjelden å overbevise med sine 'dispensgrunner'. Følgen var at helt frem til 1966 var f. eks. bøker som Dumas "Greven av Monte Christo" og Zolas "Le Rève" forbudt terreng for katolikker, i hvert fall offisielt. Og så sent som på 1950-tallet diskuterte kirkerettslærde i fullt alvor om Robert Vernays filmatisering av "Greven av Monte Christo" automatisk hørte hjemme i kategorien forbudt.

At kirkens leseforbud bidrog til å redusere inntektene for kirkelig sett uønskede forfattere, var en annen side av saken, og noe man heller ikke la skjul på. Og så sent som i 1956 hevdet Albert Sleuner - tysk teolog og varm tilhenger av indeksen - at sensuren ikke var til hinder for "forskning og kritikk", fordi det var så lett å oppnå dispens for studieformål.

En påstand som ikke holdt vann - i hvert fall ikke for teologiens vedkommende. For på den tids indeks fant man en stor del av tidens vitenskapelige koryfeer, og blant dem var kirkehistorikere og særlig eksegeter svært godt representert. Det Hellige Officium (i dag Troskongregasjonen) og Bibelkommissjonen - opprettet av pave Leo XIII "til bibelstudienes fremme" - svartelistet stort sett alle forsøk på bibelkritikk, både når det gjaldt Det gamle og Det nye testamentet. Fremgangsmåten var enkel: Historisk-kritisk teori og metode var ganske enkelt forbudt, tillatt var kun den tradisjonelle, uhistoriske og - etter hvert vitenskapelig uholdbare - ny-skolastiske dogmatikken. En liten oppmykning kom først i 1943 med bibelencyklikaen *Divino afflantu Spiritu*.

Moden for fall

Men da hadde Romas 'forbudsindisier' -

Fra St. Olav nr. 10:1966:

INDEX

Kirkens "Index over forbudte bøker" må betraktes som et historisk dokument, ifølge kardinal Ottaviani, prefekt for Kongregasjonen for tros læren. Den siste utgave av den omstridte Index kom i 1948. Kirken vil ikke lenger fordømme bøker, understreker kardinalen, men både Vatikanet og de nasjonale bispekonferanser har myndighet og rett fremdeles til å si sin mening om offentliggjørelsen av sterkt omdiskuterte verker.

som regel forbundet med læreforbud for de berørte teologer - ført til at katolske bibelexegese var kommet så langt på etterskudd i forhold til protestantiske teologers historisk-kritiske verker at man først i de senere årtier har tatt igjen forspranget.

På den annen side: Allerede rundt århundreskiftet var det kommet derhen at de fleste katolske forskere ikke tok indeksen særlig alvorlig - med mindre de qua teologer ble direkte berørt. Da den franske filosofen Henri Bergson i 1928 ble tildelt Nobels litteraturpris, heter det seg at katolske venner smilende bemerket at nå hadde han oppnådd de to mest betydningsfulle internasjonale utmerkelse! Underforstått: 'indeksregistrering' (1914) og nå også Nobelprisen!

For troende intellektuelle var indeksen i stigende grad blitt en heller pinlig sak. Sammen med 'antimodernist-eden', diverse encyklikaer rettet mot frimurer-vesenet og det klare nei til religions- og samvittighetsfrihet, var indeksen tegn på kirkeledelsens manglende evne og vilje til å forholde seg på en fordomsfri måte til den moderne verden og til tidens kultur. Kritiske røster begynte å heve seg på hjemmebane. "Den radikale vilje til sannhet, som er selve grunn-

laget for all vitenskapelig forskning og filosofisk tenkning. . . er alvorlig truet på grunn av den strenge fordømmelse av enhver tvil i forhold til troen," noterte den tyske religionsforskeren Friedrich Heller i boken "Der Katolizismus. Seine Idee und Erscheinung" (1922), et verk som ble et standardverk. Fordomsfri integrering av ervervet vitenskapelig innsikt - fra filosofi, naturvitenskap, psykologi og eksegete - hører med til selve grunnlaget for enhver sann religion - om den vil unngå å stivne til ideologi, fremholdt Heller.

Det økende ubehaget på 'innsiden' fikk en - utilsiktet - støtte utenfra: Antallet nyttgivelser ble etterhvert så stort at det ble umulig for sensorene å holde tritt, om ikke deres antall skulle utvides ad absurdum. Det er betegnende at det aldri ble aktuelt med en sentralstyrt sensur av film, radio eller TV, og den kirkelige sensur rammet ikke - i hvert fall ikke *expressis verbis* - bestemte aviser eller tidsskrifter.

Indeksen var moden for fall, og dens endelikt ble stort sett hilst med lettelse. "Men en anelse malurt var det likevel i begeret," skriver Alexander Lohner avslutningsvis: "I sin begrunnelse for opphevelsen holdt Troskongregasjonen fast ved 'den moralske betydning' ved den tidligere svarteliste og minnet om dens betydning som anbefaling." Selvsagt er kirken i sin fulle rett når den oppmuntrer de troende til ansvarlig omgang med mediene, men "denne indirekte anbefaling av en sensur som fordømte en rekke av de store åndsverk i menneskehetens historie, var særdeles lite heldig", noterer Lohner. Utviklingen etter konsilet understreker hans poeng med all ønskelig tydelighet: For eksempel ville dagens teologistudenten stå dårlig rustet om de stilte uten kjennskap til mange av de filosofiske og teologiske verk den gamle indeks fordømte. (Kilder: Rheinischer Merkur, Catholic Herald)

Vår religiøse blygsel

“Sjølvs om Bibelen har prega kulturen, så blir det likevel sagt om nordmenn at dei synest det er meir pinleg å lese Bibelen enn pornoblad på bussen?” - Slik innledet *Sunnørsposten* for en tid siden en samtale med kulturjournalist, forfatter og Syn og Segn-redaktør Jan Inge Sørbo. Og Sørbo svarer: “Vi nordmenn har ein ekstrem blygsel i forhold til religion. Når nordmenn blir spurt i utlandet kva religion dei tilhøyrer, vil mange rødme og stamme og ikkje vite

kva dei skal svare. Dette har samanheng med den norske måten å praktisere kristendom på, som er veldig personleg og inderleg og knytta til indre opplevingar. Andre stader legg ein større vekt på praktiseringa av religionen.

Når alt er basert på hjarteforhold og indre liv, blir det like intimt å spørje om religion som å spørje om kjærasten. For mange utlendingar derimot er det ikkje vanskelegare å svare på spørsmål om religion enn å oppgi navn og adresse.”

Akk, Europa

“Idéhistorikere har regnet med at det gjennom historien har vært 243 planer om å forene Europa politisk,” noterte den svenske forfatteren Per Olov Enquist i danske “Information” for en tid siden. “Blant dem som har utarbeidet disse planene, har det vært helgener og forbrytere, fascister og demokrater. . . Akk, Europa, hvordan skal det ende? De 243 tidligere unionsdrømmene slo alle feil, og slik vil det også gå med denne, men hvordan?”

18 Sigurd Markussen: Om Guds kall - og vårt svar

Stor glede da Sigurd Markussen ble presteviet i St. Olav domkirke i Oslo den 10. september - han skal være ungdomsprest på landsbasis og kapellan på deltid. Vi gjengir hans første søndagspreken som kapellan i domkirkemenigheten, holdt den 1. september. Dagens tekster: Jer. 20,7-9, Rom 12,1-2, Matt. 16,21-27.

Kjære venner i Kristus!

I dag har jeg valgt å gå litt mannssjåvinistisk ut, men håper jeg unngår å støte de av dere som er av det annet kjønn. For hva jeg har tenkt å si, passer så utrolig godt til dagens tre lesninger.

Temaet blir da: "En mann må gjøre hva han må gjøre".

For i den første lesningen i dag, hentet fra profeten Jeremiah, er det nettopp det at Jeremiah må gjøre hva Jeremiah gjør.

Han ønsker så absolutt ikke å forkynne, egentlig så er det det verste han vet og han har lenge prøvd å unngå å gjøre nettopp dette, men Gud presser på. Og da må Jeremiah gjøre det Gud befaler, nemlig å forkynne.

For Jeremiah er det noe i ham som er mye sterkere enn en frykt for noe, mye sterkere enn en trang til å bli populær og en lengten etter et enkelt liv. Og det noe er Guds ord.

Guds ord som uttrykkes gjennom profeten Jeremiah ble ikke alltid tatt så godt i mot av folket, det ble snarere tatt ille opp og latterliggjort.

Vi kan lett tenke oss at en moderne profet av i dag som iherdig taler om rettferdighet, menneskelige verdier, utnyttelse og synd, vil motta samme reaksjoner som de profeten Jeremiah gjorde.

I dagens andre lesning fra Paulus brev til romerne, føler vi igjen at her gjør Paulus det han må gjøre. Paulus er helt overbevist i sin tro på Guds nådes åpenbaring til alle mennesker. Derfor er det kun én ting han kan gjøre, og kun én ting han kan oppmuntre andre til å

gjøre, nemlig å gi seg selv, både sjel og legeme til den levende Gud.

I sitt arbeid for å få folk til å gi hele seg til Gud, risikerer han å bli latterliggjort. Men Paulus har intet valg: Guds kjærlighet er det eneste som overhodet betyr noe for ham.

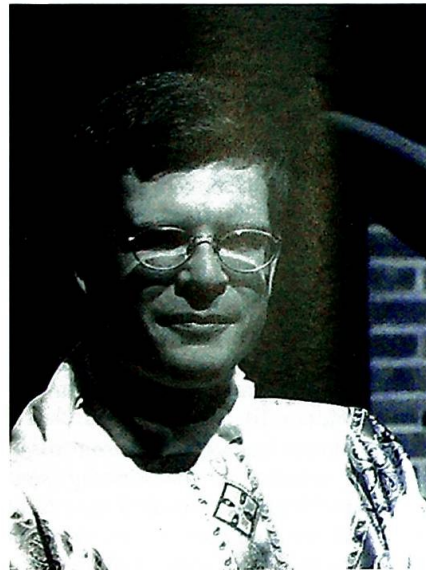
I dagens evangelium ser vi igjen temaet, for Jesus må gjøre hva som er bestemt for ham å gjøre.

Vi vet omtrent ingen ting av hva Jesus har gjennomgått i tiden forut for sin forkynnervirksomhet, vi kan bare ane all den tid han har brukt til bønn og meditasjon over sin fremtid.

Vi vet heller ingenting om hans kamp mot sine følelser over å måtte møte døden i en ennå ung alder. Vi vet ingenting om all den frykt, tvil og sorg som måtte ha preget hans tanker når han visste at hans liv gikk mot slutten.

Hva vi vet er at da han først startet sin forkynnervirksomhet, var det overhodet ingen ting som kunne hindre ham i å vitne om Guds rike i ord og gjerninger. Denne forkynnervirksomheten som til tider opprørte og irriterte mange av jødene, var både sterk og tilsiktet.

Jesus skarpe reaksjon til Peter kan vi bare spekulere i årsaken til, men en ting burde ikke være usannsynlig. I Jesu egen indre kamp om det faktum at han visste at han skulle henrettes, hadde han kanskje kjempet så hardt mot fristelsen om å ikke følge Guds vilje, at da Peter nektet for at Jesus måtte dø, ble Jesus sint. Ikke bare på Peter, men kanskje også på seg selv. Vi må ikke glemme at selv om Jesus var fullt Gud, så var han

også fullt menneske, med alt hva det innebærer av menneskelige følelser.

Men Jesus vet også at han har mottatt livet fra Gud og at hele hans liv har som eneste formål: å tjene sin far i alt og alle.

Å tjene Gud i denne verden kan ofte være ensbetydende med å forkynne hva folk ikke ønsker å høre, og handle på måter folk ikke ønsker skal skje.

Så for Jesus blir valget meget klart: Være tro mot Gud, eller redde sitt eget skinn.

Men Jesus gjør hva Jesus må gjøre, han forblir tro mot sin Far og betaler den pris som følger av dette.

Dette valget som Jesus gjør, åpner for oss en vei til trofasthet som alle kristne er kalt til å følge. Det er kun gjennom et liv i bønn at vi kan håpe på kraft og mot til å følge Jesus og motstå fristelsen til å gi etter for frykt og tvil.

Som Jesus blir også vi hver dag utsatt for valget: Være tro mot Gud og hans bud - eller velge andre veier som synes lettere.

Hver enkelt av oss må selv svare for seg og gjøre et selvstendig valg.

Amen.

Et annet forslag!

Det finnes hundrevis av handlinger vi kan gjøre som bryter med forbrukersamfunnet," skriver Dag Hareide, tidligere generalsekretær i Naturvernforbundet, i Årbok for Den norske kirke. "Vi vet at en husholdning i Norge uten store vansker kan halvere sin forurensning på et halvt år.

Men jeg har et annet forslag: Les et evangelium (for eksempel Matteus eller Lukas)

og se hva Jesus vil vi skal gjøre med forbrukersamfunnet.

I motsetning til en del andre temaer som har opptatt mange i det siste, som kvinnelige prester og homofilt samliv, så sier Jesus svært mye om vårt forhold til økonomi. Det er faktisk helt sentralt for alle som vil følge ham."

"St.Olav"
gratulerer sin tidligere redaktør,
sr. Else-Britt Nilsen o.p.,
som nylig fylte 50 år
og samtidig kunne
se tilbake på
30 år som katolikk
og
25 års klosterliv.

På gjesteplass: Katolsk i hodet?

19

Kan man være katolsk - bare i hodet? Er det mulig å ha sterke sympatier overfor Den romersk-katolske kirke, dens lære og praksis, utelukkende med den delen av legemet som sitter ovenfor snippen - evt. rundsnippen? Mens det som er nedenfor, hører hjemme et annet sted i kristenheten?

Jeg tror faktisk det går an. Jeg synes å ha merket ansatser til det, for å bruke en vending som en del teologer ynder å anvende. Med hjerte og armer og bein har de sine røtter i en annen tradisjon, men øverst oppe foregår det noe som kan minne om katoliserende tendenser.

Det var visstnok ikke med tanke på slike tendenser uttrykket om å være katolsk i hodet ble til. Jeg har lest at det oppstod en tid etter reformasjonen, og at det da betydde noe ganske annet. Den som fikk ord på seg for å være katolsk i øverste etasje, var ikke helt 'riktig'. I beste fall var man forvirret. I verste fall noe langt mer. Det var etter alt å dømme denne betydningen mitt bysbarn Ludvig Holberg - uten sammenlikning forøvrig - var inne

på da han lot Jesper Ridefogd og Jeronimus bruke det i *Erasmus Montanus*.

Nå kan det vel godt tenkes at den opprinnelige meningen kan være noe i retning av at den som fremdeles ga rom for katolsk tankegods - det gjør man vel som oftest oppe i hodet - pr definisjon måtte være forvirret. Følger man litt med i dagens norske kristelige meningsutveksling, får man en mistanke om at det er noen som mener det samme fremdeles. Da kan det være fristende å spørre hvem som er forvirret, de som mener det - eller de som sies å være det?

På den annen side er det slik at gamle ord og uttrykk som har fått mer eller mindre status som ordtak og fyndord, svært ofte har hatt en tendens til å endre mening. Om noen i dag skulle finne på å si at min ringe person var katolsk øverst oppe, så ville jeg ikke finne på å ta det fornærmelig opp. Jeg kunne for eksempel i et anfall av fromhet satse på Luthers forklaring av det åttende budet - for ordens skyld: det som handler om ikke å lyve. Og hvis det ikke hjalp, ville jeg sitere forklaringen som fremdeles sier at vi skal unnskyldte vår neste, tale vel om ham og ta alt opp i den beste mening.

Forresten: Katolsk i hodet, jeg? Å joda, jeg skal villig innrømme at det der oppe stundom foregår ett og annet som leder tankene hen

på at det er sider ved dagens katolisisme som jeg ønsker skulle få mer innpass i min egen kirke - som fremdeles er og fortsatt vil være den lutherske. Det gjelder ikke minst mangt som har med gudstjenestefeiringen å gjøre. Nå er vi jo kommet et stykke på vei. Den gryende liturgiske bevissheten som gjør seg gjeldende, og som jeg gleder meg over hver eneste søndag i min egen menighet, er et signal. At noen murrer og mener at all denne messingen (subst. av å messe) og korsingen er å være katolsk ikke bare i hodet, uten helt å begripe at vi også øser av en enorm felles arv, er en annen og ganske bedrøvelig sak.

På den annen side: Det kommer stundom signaler fra høyeste autoritative katolske hold som man kan lese om i St. Olav, og som gjør at mulighetene for å bli mer katolsk i undertegnede hode begrenser seg. Noen av disse signalene er av en slik art at de ikke bare forbauser frittalende og frittskrivende katolske venner, men også medfører at noen av oss andre blir akkurat så forvirret som det å være katolsk i hodet visstnok innebar. *Rolf Tofte*

Rolf Tofte - i en årrekke journalist i Bergens Tidende med kirke- og kulturstoff som spesialområde, i dag pensjonist og flittig frilancer. Han har bl.a. vært medlem av Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke og formann i utvalget for Kirkens Informasjonstjeneste og har skrevet to økumenisk utfordrende bøker.

Bønnens apostolat i september:

At Kirken må tale hjertets språk til mennesker av enhver kultur.

For internasjonalt solidaritet og særlig at kristne land bidrar til å bekjempe fattigdommen i de mindre heldige stilt nasjoner.

Bønnens apostolat i oktober:

At rettferdighet, forankret i kjærlighet, må være det sentrale i unge menneskers livsutvikling.

At misjonsøndagen må bli en dag for generøst samarbeid mellom de troende innen misjonsvirksomheten.

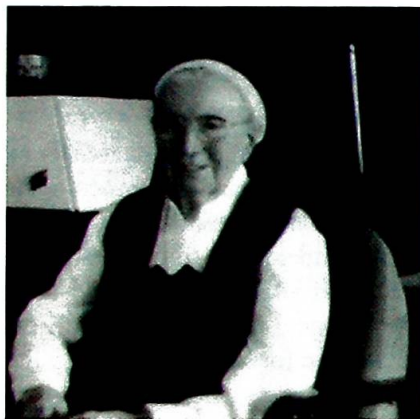
Søster Aase Raff til minne

Den 27. august i år døde sr. Aase Raff fra oss. Fra sine medsøstre, fra venner i menigheten i Bergen og på Voss og fra alle dem som Sr.Aase gjennom et langt liv hadde gitt en hjelpende hånd og et lyttende øre. Aase Raff ble født i Skien i 1905. I 12-årsalderen flyttet hun med familien til Melbu i Vesterålen der faren var postmester. Her sto hun også konfirmant i Hassel kirke etter tre ukers intensiv undervisning hjemmefra. Etter examen artium hadde Aase fått hele sin formelle utdanning og ble lærerinne med det, ved en middelskole i Melbu.

I et intervju i 1986 sier sr. Aase: "Jeg tenkte sjelden eller aldri på religion i ungdomstiden." Likefullt tok hun seg tid til - av ren nysgjerrighet - å gå i den katolske kirken i Porsgrunn i pinsen 1927. I ettertid har dette første kirkebesøk stått for henne som begynnelsen på en pilegrimsgang som i 1932 førte henne opp trappene i Nygaardsgt. 3 i Bergen. Der gav sogneprest mgr. Snoys henne 3 dagers undervisning og tok henne den tredje dags ettermiddag opp i Kirkens fulle fellesskap.

Det ble også det første skritt på veien til et liv i kloster. Da personlige ønsker og draging mot et kontemplativt liv var ryddet av veien, avla hun i juni 1940 sine løfter hos de mer praktisk orienterte Franciskus Xaverius-søstrene. Siden har sr. Aase gått dit kallet sendte henne. Som skolesøster og novisemesterinne - i Norge og Irland - hvor som helst og til hva som helst etter behov. Alt sammen med et tilsynelatende uoppslitelig muntert sinn og likeså uoppslitelig tro.

Av kallets mange gleder tror jeg å kunne si at Voss og livet i og utenfor St. Olavsenteret gledet mest. Her var hun *hjemme* med hele sitt vesen. Både i arbeid med retreat-stedets mange opp-

gaver og i utadrettet virksomhet i lokalsamfunnet, med for eksempel undervisning i samarbeid med skoleverket og deltagelse i foreningsliv, så som Amnesty International, fikk hun bruke seg selv og sine talenter.

I mange år satt sr. Aase også i Rådet for Norges Katolske Kvinneforbund, hvor hun beriket vårt arbeid med gjennomtenkte og uredde meninger.

Alle vi som gjennom årene kom sr. Aase nær, vil savne henne for hennes varme trofasthet og velsignede munterhet, og hver på vår måte takke Gud for lånet av dette gode menneske.

Emily Holm

Sr. Maria Benedicta (Zofia Kostrzewa) til minne

Zofia Kostrzewa, som var født i Rzyska i Polen, trådte inn i St. Elisabethsøstrenes kongregasjon i Urtegaten i Oslo den 31. oktober 1937, bare 16 år gammel. Hun ble ikledt i oktober 1939 og fikk klosternavnet Maria Benedicta.

Under krigen arbeidet sr. Benedicta på vårt pleiehjem i Urtegaten. Etter krigen kom hun til Trondheim hvor hun fikk sin sykepleierutdanning og i mange år arbeidet ved det daværende St. Elisabeth Hospital. I september 1968 ble sr. Benedicta flyttet til Tromsø hvor hun arbeidet som sykepleier til hun 1973 ble forflyttet til Harstad hvor hun senere ble priorinne, en oppgave hun hadde i mange år. Hun klarte denne oppgaven svært godt og var godt likt hos både søstrene og den lille menigheten i Harstad.

I april 1992 valgte provinskapitlet henne til provinsialforstanderinnen for Den norske provins. Med pågangsmot og iver søkte hun å skjønne sin gjerning etter beste evne og foretok også de forandringer som måtte til. Oppløsningen av Harstad konvent var en av de første ting hun måtte ta seg av, og hun gjorde det med meget tungt hjerte. Vi vet alle at det ikke er lett å oppløse en kommunitet, men når unge krefter mangler, finnes det tingen annen utvei. Men en stor glede ventet henne: Det kom unge mennesker med ordenskall, og dermed ble novisiatet for Den norske provins åpnet på nytt etter 50 år.

Sr. Benedicta ble ikke spart for lidelse og sykdom. I 1994 gjennomgikk hun en stor operasjon, hun klarte den godt og taklet også den vanskelige tiden etterpå. Men i år innhentet kreftsyk-

A/S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING 22 66 59 00 – SERVICE 22 66 58 60 – 22 66 58 61

Vennligst meld
adresseforandring
til

St.Olavs ekspedisjon,
Akersvn. 5, 0177 Oslo
tel.: 22 20 72 26

21

dommen henne, likevel gjennomførte hun, med store anstrengelser, en planlagt reise til Nord-Norge i embeds medfør. Deretter gikk det raskt nedover, men hun bar sin sykdom med stort tålmod og klaget aldri. Da sykehuset ikke kunne gjøre mer for henne, fikk hun den nødvendige pleie og omsorg hjemme hos medsøstre inntil hun døde natten til den 27. juli.

Vi vil ikke sørge for mye over at vi har mistet henne, men være takknemlige for at vi har hatt henne blant oss og fremdeles eier henne, fordi den som går hjem til Herren, forblir i Guds families fellesskap og er bare gått forut for oss, som den hellige Hieronymus sier. Det gir oss oppmuntring og trøst. Vi vil ikke glemme det gode eksempel vår provinsialpiorinne ga oss. Hennes åpenhet og godhet gir oss all grunn til takknemlighet. Nå har hun nådd sitt mål. Med et smil på leppene gikk hun inn i døden.

Sr. Benedicta var et menneske som ga sitt liv for Kirken i Norge, slik uttrykte pater Georg Müller, apostolisk administrator for Trondheim Stift, seg under rekviem-messen lørdag før Olsok. Vi ønsker og unner vår kjære søster Benedicta nå den fortjente lønn som Kristus vil skjenke henne. Hun hvile i fred.

ST. ELISABETHSØSTRENE

Historisk luthersk-anglikansk fellesskap

Den viktigste økumeniske avtale i vårt århundre. Slik karakteriserte George Carey, erkebiskop av Canterbury og leder for Church of England, den såkalte *Porvoo-avtalen* som åpner for utvidet fellesskap mellom de lutherske kirker i Norden og Baltikum og de anglikanske kirker i England, Skottland, Irland og Wales. Avtalen ble feiret med festgudstjeneste i Nidarosdomen 1. september. Enighet om forståelsen av evangeliene og sakramentene er selve grunnlaget for kristen enhet, påpekte Den Norske Kirkes Kirke-møte da det godkjente *Porvoo-avtalen* i 1994. Avtalen, et resultat av årelange forhandlinger, åpner for at ordinerte prester og medlemmer ønskes velkommen i de andre kirkerne som "deres egne".

Ledende biskop i den skotske episkopale kirke, Richard Holloway, ser *Porvoo-avtalen* som en mulighet til å utvikle en ny forståelse for bispeembedet, tilsynsembedet. I praksis har bispeembedet "kommet til å gjenspeile verdiene til denne verdens herskere like mye som den tjenende Herres eksempel," sa Holloway, noe som har gjort at "mange kirkesamfunn har forkastet bispeembedet, med dets ukristelige tendens til pomp og prakt og selvhøytidelighet". *Porvoo-avtalen* gir ingen plass for slike "monarkiske modeller" (-). Jeg ber om at *Porvoo-avtalen* vil gi oss mot til å tale til vår tid, på en dristig måte, nå når våre europeiske hjemland står overfor utfordringer uten sidestykke", sa biskop Holloway, ifølge avisen *Vårt Land*.

Ola Tjørhom, professor ved Misjonshøgskolen i Stavanger og representant for Den norske kirke under arbeidet med *Porvoo-erklæringen*, mener en konsekvens av erklæringen må bli at man slutter med å la ikke-ordinerte prestevikarer opptre som om de var prester. Den norske kirke bør også slutte å la domproster vigse prester fordi erklæringen i utgangspunktet kun omfatter biskoppelig ordinerte embedsbærere, sier Tjørhom.

Innbydelse til

foredrag og samtale med
Damian Carr,
abbed i cistercienserklosteret
St. Joseph Abbey, USA.

**Tema: How to keep up
spirituality in our daily life.
Mandag 23. september
kl 19.00**

i Dag Hols atelier i
Schweigaardsgt. 34 b 2, Oslo
(Tel. 22 17 50 55)
Entré kr. 30,00

**til støtte for Mariaklosteret,
det planlagte norske
cistercienserkloster for kvinner.**

Alle er hjertelig velkommen!

Hilsen Mariagruppen, Oslo.

R.I.P.

Vår kjære medsøster
SØSTER ALFONSA BETTONVIEL
døde den 1. juli
nesten 90 år gammel.
Den avdøde anbefales til de troendes
forbønn.

ST. FRANCISKUS SØSTRENE

Dere valgte ikke meg,
sier Herren;
det er jeg som har valgt dere,
og satt dere til å gå ut
og bære frukt,
og frukt som varer.

Joh.15,16

R.I.P.

Vår kjære medsøster
SØSTER AASE RAFF
døde den 27. august
i en alder av 87 år.
Den avdøde anbefales til de troendes
forbønn.

ST. FRANCISKUS SØSTRENE

22 Liturgisk kaldender

SEPTEMBER

Fre 27 St. Vincent av Paul. Fork 3,1-11/
Luk 9,18-22
Lør 28 (St. Venceslas) Fork 11,9-12,8/
Luk 9,43b-45
Norske Tidebønner - uke 2
**SØN 29 26. SØNDAG I DET
ALMINNELIGE KIRKEÅR** -
Esek 18,25-28/ Fil 2,1-11/
Matt 21,28-32
Man 30 St. Hieronymus. Job 1,6-22/
Luk 9,46-50

OKTOBER

Tir 1 Sta. Terese av Jesusbarnet.
Job 3,1-3.11-17.20-23/
Luk 9,51-56
Ons 2 De hellige verneengler.
2 Mos 23,20-23/ Matt 18,1-5.10
Tor 3 Job 19,21-27/ Luk 10,1-12
Fre 4 St. Frans av Assisi. Gal 6,14-18/
Matt 11,25-30
Lør 5 Job 42,1-3.5-6.12-16/
Luk 10,17-24
Norske Tidebønner - uke 3
**SØN 6 27. SØNDAG I DET
ALMINNELIGE KIRKEÅR** -
Jes 5,1-7/ Fil 4,6-9/
Matt 21,33-43
Man 7 Vår Fru av Rosenkransen.
Gal 1,6-12/ Luk 10,25-37
Tir 8 Gal 1,13-24/ Luk 10,38-42
Ons 9 (Ss. Dionysius og hans
ledsagere) (St. Johannes
Leonardi) Gal 2,1-2.7-14/
Luk 11,1-4
Tor 10 Gal 3,1-5/ Luk 11,5-13
Fre 11 Gal 3,7-14/ Luk 11,15-26
Lør 12 Gal 3,22-29/ Luk 11,27-28
Norske Tidebønner - uke 4
**SØN 13 28. SØNDAG I DET
ALMINNELIGE KIRKEÅR** -
Jes 25,6-10a/ Fil 4,12-14.19-20/
Matt 22,1-14
Man 14 (St. Callistus I)
Gal 4,22-24.26-27.31-5,1/
Luk 11,29-32
Tir 15 Sta. Teresa av Avila. Gal 5,1-6/
Luk 11,37-41
Ons 16 Sta. Hedvig. Sta. Margrete Marie
Alacoque. Gal 5,18-25/
Luk 11,42-46
Tor 17 St. Ignatius av Antiokia.
Ef 1,1-10/ Luk 11,47-54

Fre 18 ST. LUKAS - 2 Tim 4,9-18/
Luk 10,1-9
Lør 19 Ss. Johannes av Brebeuf og Isaak
Jogues og ledsagere.
St. Paul av Korset. Ef 1,15-23/
Luk 12,8-12
Norske Tidebønner - uke 1
**SØN 20 29. SØNDAG I DET
ALMINNELIGE KIRKEÅR** -
Misjonssøndag. Jes 45,1.4-6/
1 Tes 1,1-5b/ Matt 22,15-21
Man 21 Ef 2,1-10/ Luk 12,13-21
Tir 22 Ef 2,12-22/ Luk 12,25-38
Ons 23 (St. Johannes av Capestrano).
Ef 3,2-12/ Luk 12,39-48
Tor 24 (St. Antonius Claret). Ef 3,14-21/
Luk 12,49-53
Fre 25 Ef 4,1-6/ Luk 12,54-59
Lør 26 Ef 4,7-16/ Luk 13,1-9
Norske Tidebønner - uke 2
**SØN 27 30. SØNDAG I DET
ALMINNELIGE KIRKEÅR** -
2 Mos 22,21-27/ 1 Tess 1,5c-10/
Matt 22,34-40
Man 28 SS. SIMON OG JUDAS -
Ef 2,19-22/ Luk 6,12-19
Tir 29 Ef 5,21-33/ Luk 13,18-21
Ons 30 Ef 6,1-9/ Luk 13,22-30
Tor 31 Ef 6,10-20/ Luk 13,31-35

NOVEMBER

Fre 1 ALLEHELGENSDAG (dersom
den ikke feires 3. november)
Allehelgenstekstene:
se 3. november
Fredag i 30. uke: Fil 1,1-11/
Luk 14,1-6
Lør 2 Allesjelers dag -
2 Makk 12,43-46/ Rom 8,31-
35.37-39/ Joh 14,1-6 el
Visd 3,1-9/ Rom 6,3-9/
Matt 25,31-46 el Jes 25,6.7-9/ 1
Kor 15,20-24.25-28 el
Rom 5,5-11/
Joh 11,17-27 el Matt 11,25-30
Norske Tidebønner - uke 3
SØN 3 ALLEHELGENSDAG -
Åp 7,2-4.9-14/ 1 Joh 3,1-3/
Matt 5,1-12
Der festen feires 1. november -
**31. SØNDAG I DET
ALMINNELIGE KIRKEÅR** -
Mal 1,14b-2,2b.8-10/
1 Tess 2,7b-9.13/ Matt 23,1-12

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo
Telefon: 22 20 72 48
Fax: 22 36 02 63

NYE BØKER:

**Sr. Brieg McKenna OSC:
ER MIRAKLERNES TID FORBI?**
dansk, ib. kr 208.
I boken forteller Sr. Brieg, den irske
nonnen, hvordan hun selv ble helbre-
det ved et mirakel for leddgikt. Hun fikk
også helbredelsens nådegave. Men i
tre år var hun full av tvil og bekymrin-
ger fordi hun ikke kunne forstå at slik
en nådegave var gitt henne. Siden, er
hun blitt Guds redskap for mange i
verden ved hjelp av sin bønn.

**Elisabeth Aasen: DET SKJØNNES
HAGE**, ib. kr 348,-
Forfatteren får frem de lyse sidene i
middelalderen. Hensikten med boken
er å vise at det har vært lærde middel-
alderkvinner i Vest Europa som hadde
makt og innflytelse. De fleste av de 16
kvinnene som kommer til orde, var
klosterkvinner og hadde adelig bak-
grunn; de levde i ulike historiske perio-
der og var alle preget av sitt miljø.
Gjennom tekstene deres får vi et bilde
av middelalderen knyttet til følelser og
daglig praktisk liv, og ikke bare til kri-
ger og død.

Godt utvalg i symbollys, kors, ikoner,
rosenkranser m.m.

Vi sender over hele landet.

Åpningstider:

Mand-Fred.: 10.00-17.00.
Lørd. 10.00-14.00.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Olav Egil Aune

Albert Raulin o.p.

Liv Greni

Nina Valsø

Bernt Eidsvig

Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 200,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

Unge Norske Katolikkere Forbund (UNKF)

UNKF er Den Katolske Kirkes organisasjon for det frivillige barne- og ungdomsarbeidet. UNKF har drøyt 2000 medlemmer i 35 lokallag over hele landet. Forbundet ledes av et landsstyre som består av frivillige ungdommer, mens sekretariatet i Oslo står for den daglige drift. UNKFs sekretariat består i dag av en organisasjonssekretær og en ungdomskonsulent, samt en ungdoms prest på deltid

Til sekretariatet søker UNKF nå ny

ORGANISASJONSSEKRETÆR

Organisasjonssekretæren er sekretariatets daglige leder, og arbeidsoppgavene er særdeles mangfoldige. De omfatter bl.a.

- Administrasjon
- Økonomi - regnskap og budsjett
- Sekretær for landsstyre og arbeidsutvalg
- Oppgaver i forbindelse med leirer og andre arrangementer
- Intern informasjon

Som organisasjonssekretær bør du ha godt kjennskap til Den Katolske Kirke i Norge generelt, og barne- og ungdomsarbeidet spesielt, og må være ryddig, ansvarsbevisst og initiativrik. Du må kunne arbeide selvstendig, og samtidig være lett å samarbeide med. Erfaring i bruk av PC til tekstbehandling og regnskap er nødvendig. Du må være villig til å arbeide noe på kvelder og i helger.

Alternativt kan det bli ledig stilling som

UNGDOMSKONSULENT

Ungdomskonsulentstillingen kan kort beskrives som en rådgivnings- og inspirasjons-tjeneste først og fremst for forbundets lokallag, men også for den sentrale ledelse. Ungdomskonsulenten må ha godt kjennskap til Den Katolske Kirke i Norge generelt, og barne- og ungdomsarbeidet spesielt, evne og vilje til å samarbeide med ungdom, organisasjonserfaring og/eller pedagogisk/teologisk kompetanse, samt vilje til å arbeide noe på kvelder og i helger og til å reise endel.

For begge stillingene tilbyr vi:

- Full stilling (men deltid kan være et alternativ om du ønsker det)
- Lønn etter avtale
- Stor fleksibilitet i arbeidstid
- Store muligheter til å utforme arbeidet etter egne kvalifikasjoner og ønsker
- Et hyggelig og inspirerende miljø
- Tiltredelse etter avtale

Vil du vite mer om stillingene, kontakt organisasjonssekretær Petter Bruce eller ungdomskonsulent Pål Koren Pedersen på UNKFs sekretariat, tlf. 22 20 72 65.

Skriftlig søknad sendes snarest, og senest 15. oktober, til UNKF, Akersvn. 14, 0177 OSLO. Vennligst oppgi hvilke(n) stilling(er) du er interessert i.

Blikk på tiden

PILEGRIMER

Rapporter om pilegrimsturer har forekommet så ofte i avisene denne sommeren, at man skulle tro det dreide seg om en ny olympisk gren. Folk har tilsynelatende valfartet landet rundt på langs og tvers, til fjells og til fjords, for ikke å snakke om til utenlandske valfartsmål, - Atlanta ikke medregnet.

Så er vi kanskje verdens mest religiøse folk? Ja, ikke bare folk; forleden leste jeg også om en pilegrims-laks. Jeg fikk ikke riktig tak i om laksen var på tur, eller om den var målet for ferden.

Ja, pilegrimsfrekvensen har vært så høy at jeg forleden slo opp i leksikon for å få en presis definisjon av dette etterhvert så svevende begrepet. "Katolsk Minileksikon" definerer pilegrimen slik: "En person som valfarter til et hellig sted." (Var det ikke det jeg trodde!) Formålet er å fordype seg i en religiøs begivenhet. (Jeg har altså husket riktig!) Slår vi opp ordet "valfart", kan vi lese at dette er en vandring til et hellig sted der Gud har markert sitt særlige nærvær. Israels vandring gjennom ørkenen er et klassisk

eksempel på en trosvandring. Ferden virket til tider så meningsløs og destruktiv at bare en uforbeholden tillit til Gud og en ekstrem troslydighet kunne få folk til å gjennomføre prosjektet.

Pilegrimsvandringen er også kjent som en botsgang, et personlig oppgjør med Gud og innledningen til en privat omvendelse. Mang en håpefull reisende har dessuten trodd på muligheten for helbredelse ved skrinet med relikvier fra en hellig Guds tjener.

Hva så med dagens pilegrimer? Er de historisk interesserte turister, lokket til hellige og "hellige" steder av lokale turistsjefer og kulturkonsulenter? Er de nostalgikere på fottur gjennom de norske dalfører, en parallell til polfarere og fjellklatrere som må krydre sin trygge tilværelse med litt "luksus-slit"?

Her skal vi være forsiktig med å granske hjerter og nyrer. Det er kjent at pilegrimsreisen også i middelalderen hadde et element av "turisme" over seg, og det er jo ærlig nok. Det spørres dessuten hvordan man definerer "turisme". Jeg velger å tro at de fleste pilegrimer har seriøse hensikter. Man kan jo være dypt troende, selv om man er iført bermudashorts og solbriller. Men hva med dem som figurerer i kulissene? Hvem markedsfører de ulike pilegrims-prosjektene? Og hvem tjener eventuelt penger på dem? Jeg har kanskje sett for mange amerikanske filmer, men den velbrukte klisjeen: "Follow the money!" er ofte en effektiv metode når man skal sortere tilbudene på et hvil-

ket som helst marked, - også det religiøse.

Det er forøvrig påfallende at denne omseggripende religiøsitet tilsynelatende bare forekommer om sommeren. Man kan selvfølgelig forklare dette med at det er da folk har fri. Men skal vi tro syden-butikkene, har folk tydeligvis anledning til å rydde tid året rundt, så lenge det er Helios man valfarter til. Spørsmålet blir altså: hvor er pilegrimene resten av året? Man skulle jo tro at denne heftige reisingen og vandringen i de kristne tradisjoners kjøl vann, ville sette spor også på hjemmebane.

Nei, man blir ikke automatisk pilegrim av å besøke et pilegrims-mål. Ordet krever respekt, hvis ikke blir det tappet for mening. Dette skjønnte jeg for alvor da jeg møtte en genuin pilegrim i Roma: Hun vandret oppover Via della Conciliazione i sin svarte ordensdrakt uten å kaste så mye som et sideblikk på sjappene med religiøst juggel langs gaten opp mot Peterskirka. Jeg fulgte etter henne inn: hun knelte ved et alter, og - jeg hadde nær sagt -: har hun ikke dratt sin vei, så kneler hun vel ennå. Jeg tviler på at hun så mer av Roma enn innsiden av Peterskirken, så opplagt var hennes ærend. Flere dager var hun på plass. Ueberørt av kameraturister med og uten ordensdrakt, kjærtignet hun en velbrukt rosenkrans mens hun tilba Det hellige sakrament som om Vårherre selv var til stede. Og det var Han jo...

Backstreet Girl